

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

Ziņojums par tirgus analīzi

Par Eiropas Komisijas 2014.gada 9.oktobra Ieteikumā 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2014/710/ES) par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, minēto tirgu:

Nr.2 – vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos

2022.gada 28.jūlijs

Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

Attēli	4
Tabulas	4
Kopsavilkums.....	5
1 Ievads	6
1.1 Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas.....	6
1.1.1 Elektronisko sakaru likums	7
1.2 Noteikumi.....	9
1.2.1 Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību	9
1.2.2 EK kodekss un vadlīnijas	10
1.2.3 Ieteikumi par tirgiem	10
2 Savienojumu pabeigšanas tirgus pirmās kārtas analīze un rezultāti	13
2.1 Pirmajā tirgus analīzes kārtā piemērotās saistības	14
2.1.1 „Latvijas Mobilais Telefons” SIA	14
2.1.2 SIA „Tele 2”	15
2.1.3 AS „Telekom Baltija”	16
2.1.4 SIA „BITE Latvija”	17
3 Savienojumu pabeigšanas tirgus otrās kārtas analīze un rezultāti	18
4 Savienojumu pabeigšanas tirgus trešās kārtas analīze un rezultāti	20
4.1 EK paustās šaubas.....	21
4.2 Savienojumu pabeigšanas tirgus atkārtota trešās kārtas analīze un rezultāti	22
5 Savienojumu pabeigšanas tirgus ceturtais kārtas analīze un rezultāti	22
6 Pagaidu lēmums par saistību piemērošanu	23
7 Savienojumu pabeigšanas tirgus piektās kārtas analīze un rezultāti	23
8 Konkrētais tirgus	27
8.1 Attiecīgie pakalpojumi	28
9 Tirgus definēšana.....	28
9.1 Apskatāmā pakalpojuma novērtējums	28
9.1.1 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?	28
9.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?	29
9.1.3 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?.....	30
9.1.4 Vai īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos ir iekļautas Savienojumu pabeigšanas tirgū?	31
9.1.5 Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?	32
9.2 Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums	33

9.3	Tirgus definēšanas rezultāti	33
10	Trīs kritēriju tests	33
10.1	Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	34
10.2	Tirgus attīstība (dinamika).....	35
10.2.1	Nepietiekama kompensējošā pirktspēja vai tās trūkums	35
10.2.2	Situācija tirgū	36
10.3	Konkurences tiesību pietiekamība	38
10.4	Trīs kritēriju testa rezultāti	38
11	Tirgus dalībnieki	38
11.1	Tirgus dalībnieki, kuriem ir izpildīti abi BIT kritēriji	39
11.2	Komersanti, kuriem nav izpildīti viens vai abi BIT kritēriji.....	40
11.3	Komersanti, kuriem nav noteikta BIT, bet ir izpildīti abi BIT kritēriji	40
11.4	Numerācijas lietošanas tiesības.....	40
11.5	Starpsavienojuma līgumi	40
11.6	Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū.....	41
12	Būtiska ietekme tirgū	41
12.1	Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem	41
12.2	Saistības	42
12.2.1	Caurredzamības saistības	42
12.2.2	Vienlīdzīgas attieksmes pienākums.....	43
12.2.3	Atdalītas finanšu uzskaites saistības	43
12.2.4	Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības	43
12.2.5	Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam	45
12.3	Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū.....	46
12.3.1	Komersantiem piemēroto saistību efektivitātes analīze	46
12.3.2	„Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” piemērotās saistības	49
12.3.3	AS „Telekom Baltija” piemērotās saistības	50
12.3.4	SIA „XOmobile” piemērotās saistības	51
13	Secinājumi	52
14	Nacionālā konsultācija.....	54
15	Konkurences padomes viedoklis.....	55
16	Eiropas Savienības mēroga konsultācija	56
	Pielikums.....	63

Attēli

Attēls 1. Savienojumu pabeigšanas pakalpojums.....	28
Attēls 2. Tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %.....	48
Attēls 3. Tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %.....	49

Tabulas

Tabula 1. Tirgus analīzes trešajā kārtā noteiktie komersanti ar būtisku ietekmi	21
Tabula 2. Saistību kopsavilkums.....	24
Tabula 3. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2021.gadā.....	37
Tabula 4. Savienojuma pabeigšanas pakalpojuma apjoms (minūšu skaits) mobilajā tīklā 2021.gadā.....	37
Tabula 5. Gūtie ieņēmumi no savienojuma pabeigšanas pakalpojuma sniegšanas mobilajā tīklā 2020.gadā un 2019.gadā	37
Tabula 6. Savienojuma pabeigšanas pakalpojuma apjoms (minūšu skaits) mobilajā tīklā 2020.gadā un 2019.gadā.....	38
Tabula 7. Savienojumu pabeigšanas tirgus dalībniekiem piešķirtās numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem	40
Tabula 8. Noslēgto starpsavienojumu līgumu skaits.....	41
Tabula 9. Komersanti ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū	41

Kopsavilkums

Ziņojums par tirgus analīzi sagatavots par Eiropas Komisijas 2014.gada 9.oktobra Ieteikumā 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, minēto tirgu Nr.2 – Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

Šī ir sestā reize, kad minētais tirgus tiek analizēts. Piektā tirgus analīzes kārtā tika veikta 2019.gadā, kuras rezultātā tika noteikti pieci komersanti ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un piemērotas saistības.

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus, tika apskatīti un novērtēti dažādi pakalpojumi un to iekļaušana Savienojumu pabeigšanas tirgū. Tika noteikts, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū ir iekļaujami:

- mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā;
- savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā.

Nemot vērā, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus nav iekļauts Ieteikumā 2020, Regulators veica trīs kritēriju testu, kura rezultātā tika secināts, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst visiem trīs kritēriju testa kritērijiem. Attiecīgi Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence un ir nepieciešams piemērot *ex ante* (apsteidzošu) regulēšanu.

Atbilstoši Savienojumu pabeigšanas tirgus definīcijai secināms, ka tirgus daļas ir 100% katrā individuālā tirgū. Līdz ar to, visiem komersantiem, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, ir BIT sava elektronisko sakaru tīkla individuālā tirgus ietvaros.

Savienojumu pabeigšanas tirgus sestās kārtas analīzes rezultātā tika konstatēts, ka tirgū ir pieci komersanti, kas iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteikti par komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos elektronisko sakaru tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem.

Veiktās tirgus analīzes rezultātā, Regulators uzskata, ka nav nepieciešams grozīt vai atcelt iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteiktajiem pieciem komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem, noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus.

Regulators norāda, ka kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas Savienojumu pabeigšanas tirgū nav ienācis neviens jauns komersants, kuram būtu izpildījušies abi BIT noteikšanas kritēriji un kuram nav piemērotas attiecīgas saistības.

1 Ievads

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) regulē elektronisko sakaru nozari, lai maksimizētu galalietotāju saņemto labumu un veicinātu ilgtermiņa konkurences attīstību un investīcijas. Galalietotājs saņems maksimālo labumu, ja tam būs izvēle starp vairākiem elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem, kuri piedāvā konkurētspējīgu elektronisko sakaru pakalpojuma cenu, augstu elektronisko sakaru pakalpojuma kvalitāti un citus galalietotājam svarīgus elektronisko sakaru pakalpojuma parametrus. Regulatora mērķis ir veicināt atvērtu, godīgu un efektīvu konkurenci un katrs Regulatora pieņemtais lēmums ievieš izmaiņas konkurences apstākļos. Tādēļ Regulatoram, pieņemot lēmumus, jāizvērtē, vai potenciālais labums galalietotājam pārsniedz iespējamo kaitējumu, ko nodara tā iejaukšanās tirgū.

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē, Elektronisko sakaru likumā (turpmāk – ESL), ņemot vērā Eiropas Savienības regulējumu, ir noteiktas Regulatora tiesības definēt konkrētos pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, noteikt elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū (turpmāk – BIT), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt speciālas prasības (turpmāk – saistības) komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku.

Tikai tad, ja, nepastāvot regulēšanai tirgū, tajā ir iespējama galalietotājam nelabvēlīga rīcība, tirgus ir uzskatāms par piekritīgu apsteidzošai (*ex-ante*) regulēšanai.

Analizējot tirgus, tiek ņemta vērā ne tikai esošā informācija par darbību un rīcību pagātnē, bet arī iespējamā tirgus attīstība nākamo divu līdz trīs gadu laikā. Tādēļ Ziņojumā par tirgu analīzi tiek iekļautas attīstības tendences, kuras var tikt prognozētas Ziņojuma par tirgu analīzi pārskata periodā.

Ziņojums par tirgu analīzi attiecas uz tirgu definēšanu, analīzi un saistību noteikšanu, bet neattiecas uz tarifu un izmaksu aprēķināšanas saistību ieviešanu.

[Ziņojumā par tirgus analīzi ierobežotas pieejamības informācija ir aizklāta ar pelēku krāsu].

1.1 Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina publisko elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu.

ESL definē iepriekš minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana – elektronisko sakaru tīkla izveide, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;

- elektronisko sakaru pakalpojums (turpmāk – pakalpojums) – pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot elektronisko sakaru tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu preces tirgu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegti produkti vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot elektronisko sakaru tirgus atbilstoši Eiropas Savienības praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);
- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Regulators var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens komersants sniedz citiem komersantiem, un parasti tā ir daļa no elektronisko sakaru tīkla nodrošināšanas, t.i., pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanu. Savukārt mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL 1.panta 2.punktam abonents ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar pakalpojumu sniedzēju par konkrētu pakalpojumu saņemšanu, savukārt galalietotājs atbilstoši ESL 1.panta 14.punktam ir pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Regulators, definējot elektronisko sakaru tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus.

1.1.1 Elektronisko sakaru likums

ESL nosaka tirgus definēšanas un analīzes procesu:

- ESL 1.panta 7.punkts paredz, ka BIT ir tāds komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
- Ņemot vērā komersantu sniegto informāciju un pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Regulators saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Regulatora noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar ESL 31.panta trešo daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū ir

- efektīva konkurence, tas nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT. Saskaņā ar ESL 31.panta ceturto daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas saskaņā ar ESL 29.pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.
- ESL 29.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators pēc pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir BIT konkrētā tirgū. Regulators savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze.
 - ESL 29.panta otrā daļa paredz, ka Regulators var atzīt, ka komersantam ir BIT, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no citiem komersantiem, lietotājiem vai galalietotājiem. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Regulators pēc iespējas ievēro Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) izstrādātās tirgus analīzes un BIT novērtēšanas vadlīnijas.
 - ESL 29.panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū (pirmais tirgus), var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū (otrais tirgus), ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū. Lai to novērstu, Regulators var noteikt saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā.
 - ESL 30.panta pirmā daļa paredz, ka Regulators, ievērojot pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī EK ieteikumu par attiecīgajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos pakalpojumu tirgus.
 - ESL 30.panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos pakalpojumu tirgus, Regulators konsultējas ar komersantiem Regulatora noteiktajā konsultāciju kārtībā un, ja nepieciešams, ar Konkurences padomi.
 - Saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu Regulators paziņo un nosūta Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādei (turpmāk — BEREC) saskaņošanai uz vienu kalendāra mēnesi plānoto pasākumu kopumu (projektu) un tā pamatojumu attiecībā uz pakalpojumu tirgus definēšanu, komersanta ar BIT noteikšanu un lēmuma projektu par speciālo prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu šādam komersantam, kā arī par plānotajām komersantiem piemērojamām saistībām attiecībā uz piekļuvi, starpsavienojumu un pasākumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Regulators, uzklusot un ņemot vērā Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoru, EK un BEREC viedokli, var izdarīt grozījumus plānoto pasākumu kopumā un piemērojamās saistībās un par to paziņo EK.
 - ESL 8.panta pirmās daļas 15.punkts noteic, ka Regulators paziņo EK un BEREC visus pieņemtos lēmumus attiecībā uz pakalpojumu tirgus definēšanu, komersanta ar BIT noteikšanu un lēmuma projektu par speciālo prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu šādam komersantam, kā arī par plānotajām komersantiem

piemērojamām saistībām attiecībā uz piekļuvi, starpsavienojumu un pasākumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

- ESL 8.panta pirmās daļas 17.punkts noteic, ka Regulators, pieņemot lēmumus saskaņā ar šā likuma 30., 31. un 31.¹ pantu, pēc iespējas ievēro BEREC pieņemtus atzinumus un kopējās nostājas.
- Saskaņā ar ESL 31.¹ panta pirmo daļu, ja Regulators par tāda plānotā lēmuma projektu vai plānoto pasākumu kopumu attiecībā uz tirgus definēšanas vai analīzes procedūrām, kurš var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kura mērķis ir uzlikt, grozīt vai atcelt kādu operatora pienākumu, saņemt EK paziņojumu, kurā norādīti iemesli, kāpēc lēmuma projekts vai plānoto pasākumu kopums var radīt šķēršļus iekšējam tirgum, vai saņemt norādījumus par tā neatbilstību Eiropas Savienības tiesību aktiem, Regulators lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu nepieņem vēl trīs mēnešus pēc EK paziņojuma. Ja šāds paziņojums netiek sniegts, Regulators var pieņemt lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu, pēc iespējas ņemot vērā EK, BEREC vai citu valstu regulatoru ieteikumus.

1.2 Noteikumi

Lai veiktu nepieciešamos pasākumus tirgus definēšanai un tirgus analīzei, ESL noteic, ka Regulators izdod šādus normatīvos aktus:

- nosaka un publicē kārtību, kādā veicamas publiskās konsultācijas ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 11.punktu un 30.panta otro daļu;
- nosaka tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31.panta pirmo daļu.

1.2.1 Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību

Ņemot vērā ESL noteikto, Regulators ir noteicis tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību ar Regulatora 2016.gada 25.augusta lēmumu Nr.1/15 „Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību” (turpmāk – Noteikumi).

Regulators saskaņā ar Noteikumu 5. un 6.punktu, izvērtējot informāciju par elektronisko sakaru pakalpojumu rādītājiem, kuru komersanti ir iesnieguši Regulatoram noteiktajā laikā un kārtībā, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā pakalpojuma kopējais īpatsvars ir vismaz 95% dilstošā secībā no attiecīgā pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem un nosaka tos komersantus, kuri iesniedz Regulatoram tiem nosūtītās Noteikumu 2.pielikuma veidlapas. Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu Regulators nosūta visiem komersantiem, kurus Regulators noteicis par komersantiem ar BIT, attiecīgajam konkrētajam tirgum atbilstošas Noteikumu 2.pielikuma veidlapas. Saskaņā ar Noteikumu 8.punktu Regulators nosūta Noteikumu 2.pielikuma veidlapas

vismaz četriem tiem komersantiem, kuru katra īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem no attiecīgo pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

1.2.2 EK kodekss un vadlīnijas

Regulatoram savās darbībās ir jāņem vērā arī EK izdotās direktīvas un ieteikumi:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra Direktīva (ES) 2018/1972 par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (turpmāk – Kodekss);
- EK 2018.gada 7.maija Vadlīnijas 2018/C159/01, kas detalizēti izklāsta tirgus analīzes veikšanas un būtiskas ietekmes noteikšanas kārtību.

1.2.3 Ieteikumi par tirgiem

Saskaņā ar Kodeksa 64.panta 1.punktu EK izdod un regulāri pārskata ieteikumu par pakalpojumu tirgiem, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana.

Ieteikums 2003

2003.gada 8.maijā EK publicēja 2003.gada 11.februāra Ieteikumu 2003/311/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (turpmāk – Ieteikums 2003). Pirms ieteikuma publicēšanas EK veica Eiropas Savienības mēroga tirgus priekšizpēti, lai noskaidrotu, kuru pakalpojumu tirgos konkurences situācija pieprasa padziļinātu nacionālo regulatoru tirgus analīzi. Pirmo reizi publicētajā ieteikumā – Ieteikumā 2003 – tika minēti 18 dažādi pakalpojumu tirgi, kurus EK nacionālajiem regulatoriem aicināja detalizēti analizēt.

Mazumtirdzniecības līmenī:

Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;

Tirgus Nr.2: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;

Tirgus Nr.3: fiziskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

Tirgus Nr.4: fiziskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

Tirgus Nr.5: juridiskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

Tirgus Nr.6: juridiskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

Tirgus Nr.7: nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.8: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.9: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.10: tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.11: atsaistīta piekļuve (t.sk. daļēja piekļuve) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
Tirgus Nr.12: platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
Tirgus Nr.13: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
Tirgus Nr.14: nomāto līniju maģistrālo posmu vairumtirdzniecība;
Tirgus Nr.15: piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
Tirgus Nr.16: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
Tirgus Nr.17: nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
Tirgus Nr.18: apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides satura nogādāšanai galalietotājiem.

Ieteikums 2007

2007.gada 28.decembrī EK publicēja 2007.gada 17.decembra Ieteikumu 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums 2007). Ieteikums 2003 tika pārskatīts un 2007.gadā tika publicēts jauns ieteikums – Ieteikums 2007. Ieteikumā 2007 tika ievērojami samazināts tirgu skaits, kurus EK ieteica padziļināti analizēt. Ieteikumā 2007 minēts vairs tikai viens mazumtirdzniecības tirgus un seši vairumtirdzniecības tirgi.

Mazumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.2: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.3: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.4: vairumtirdzniecības piekļuve (fiziskai) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopēju vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā vietā;
Tirgus Nr.5: platjoslas piekļuve vairumtirdzniecībā;
Tirgus Nr.6: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;

Tirgus Nr.7: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

Ieteikums 2014

2014.gada 11.oktobrī tika publicēts 2014.gada 9.oktobra Ieteikums 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums 2014). Ieteikumā ir minēti četri vairumtirdzniecības tirgi un nav minēts neviens mazumtirdzniecības tirgus.

Tirgus Nr.1: vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskos telefonu tīklos;

Tirgus Nr.2: vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (turpmāk – Savienojumu pabeigšanas tirgus);

Tirgus Nr.3a: vairumtirdzniecības līmeņa vietēja piekļuve fiksētā vietā;

Tirgus Nr.3b: plašpatēriņa produktu vairumtirdzniecības līmeņa centralizēta piekļuve fiksētā vietā;

Tirgus Nr.4: vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuve fiksētā vietā.

Ieteikumā minētais Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst Ieteikumā 2007 minētajam tirgum Nr.7 „Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos” un Ieteikumā 2003 minētajam tirgum Nr.16 „Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos”.

Ieteikums 2020

2020.gada 29.decembrī tika publicēts 2020.gada 18.decembra Komisijas Ieteikums (ES) 2020/2245 par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra Direktīvu (ES) 2018/1972 par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (turpmāk – Ieteikums 2020).

Ieteikumā ir minēti divi vairumtirdzniecības tirgi un nav minēts neviens mazumtirdzniecības tirgus. Bez tam, Ieteikumā 2020 nav minēts Savienojumu pabeigšanas tirgus.

Tirgus Nr.1: vairumtirdzniecības līmeņa vietējā piekļuve fiksētā atrašanās vietā;

Tirgus Nr.2: vairumtirdzniecībai atvēlētā jauda.

Ieteikuma 2020 41.punkts noteic, ka valstī var būt īpaši apstākļi, kas var pamatot savienojuma pabeigšanas tirgu atsevišķu aspektu regulēšanu. Īpašie apstākļi var norādīt uz to, ka tirgus nav tendēts uz konkurenci nākotnes

kontekstā, vai arī uz to, ka konkurences problēmas nav atrisinātas. Arī gadījumos, kad operatoriem tiek liegti starpsavienojumi un ar to saistītas problēmas.

Šādas problēmas būtu jārisina, uzliekot uzņēmumiem ar BIT pienākumus, kā arī izmantojot citus piemērotus regulatīvos instrumentus, t.i., Kodeksa 61.panta 2.punktu, ja tiek izpildīti tajā minētie nosacījumi.

2 Savienojumu pabeigšanas tirgus pirmās kārtas analīze un rezultāti

Regulators uzsāka tirgus analīzes pirmo kārtu ar datu vākšanas procesu 2005.gada rudenī. 2006.gada martā tika veikta Ieteikumā 2003 minētā tirgus Nr.16 – Balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzes pirmā kārtā, kas atspoguļoja tirgus analīzes procesu, rezultātus un piemērotās saistības vienā dokumentā – tirgus analīzes ziņojumā.

Tirgus analīzes rezultātā, Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar būtisku ietekmi, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais telefonu tīkls (turpmāk – mobilais tīkls) ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Pirmajā tirgus analīzes kārtā Regulators noteica četrus šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū:

1. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, vienotais reģistrācijas numurs: 50003050931 (Regulatora 2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.257 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū”, (turpmāk – Lēmums Nr.257));
2. SIA „Tele2”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003272854 (Regulatora 2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.258 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū”, (turpmāk – Lēmums Nr.258));
3. AS „Telekom Baltija”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003454545 (Regulatora 2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.259 „Par akciju sabiedrības „Telekom Baltija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas akciju sabiedrības „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.259));
4. SIA „BITE Latvija”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003742426 (Regulatora 2007.gada 7.marta lēmums Nr.47 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija”

individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.47)).

2.1 Pirmajā tirgus analīzes kārtā piemērotās saistības

2.1.1 „Latvijas Mobilais Telefons” SIA

Lēmumā Nr.257 Regulators nolēma:

1. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:
 - 2.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
3. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
4. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pats nodrošina pakalpojumus un

informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

5. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
6. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
7. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
8. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

2.1.2 SIA „Tele 2”

Lēmumā Nr.258 Regulators nolēma:

1. Noteikt SIA „Tele2” kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt SIA „Tele2” piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:
 - 2.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;

- 2.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
3. Noteikt SIA „Tele2” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
 4. Noteikt SIA „Tele2” piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt SIA „Tele2” pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Tele2” pats nodrošina pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.
 5. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
 6. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
 7. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
 8. Noteikt SIA „Tele2” pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

2.1.3 AS „Telekom Baltija”

Lēmumā Nr.259 Regulators nolēma:

1. Noteikt AS „Telekom Baltija” kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt AS „Telekom Baltija” saistību publiskot spēkā esošos tarifus par šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 2.1. balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.2. savienojuma minūtes pabeigšana.

3. Noteikt AS „Telekom Baltija” saistību publiskot tarifus ne vēlāk kā desmit dienas pirms to stāšanās spēkā šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 3.1. savienojuma ierīkošana to pabeigšanai AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 3.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
4. Noteikt AS „Telekom Baltija” pienākumu ar šā lēmuma stāšanās spēkā iesniegt Regulatoram šā lēmuma 2.punktā noteiktos tarifus.
5. Noteikt AS „Telekom Baltija” pienākumu iesniegt Regulatoram šā lēmuma 3.punktā noteiktos tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.
6. Noteikt AS „Telekom Baltija” vienlīdzīgas attieksmes pienākumu sniegt komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem AS „Telekom Baltija” pats sniedz pakalpojumus un informāciju saistītajiem komersantiem un partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

2.1.4 SIA „BITE Latvija”

Lēmumā Nr.47 Regulators nolēma:

1. Noteikt SIA „BITE Latvija” par komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt SIA „BITE Latvija” saistību publiskot spēkā esošos tarifus par šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 2.1. balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
3. Noteikt SIA „BITE Latvija” saistību publiskot tarifus ne vēlāk kā desmit dienas pirms to stāšanās spēkā šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 3.1. savienojuma ierīkošana to pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 3.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
4. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu ar šā lēmuma stāšanās spēkā iesniegt Regulatoram šā lēmuma lemjošās daļas 2.punktā noteiktos tarifus.
5. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu iesniegt Regulatoram šā lēmuma lemjošās daļas 3.punktā noteiktos tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.
6. Noteikt SIA „BITE Latvija” vienlīdzīgas attieksmes pienākumu sniegt komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „BITE Latvija” pats sniedz pakalpojumus un informāciju saistītajiem komersantiem un partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

3 Savienojumu pabeigšanas tirgus otrās kārtas analīze un rezultāti

Tirgus analīzes otrajā kārtā, kas tika veikta 2009.gadā, Regulators analizēja Ieteikumā 2007 minēto Savienojumu pabeigšanas tirgu un izklāstīja tirgus analīzes gaitu, rezultātus un piemērotās saistības vienā dokumentā – tirgus analīzes ziņojumā. Tirgus analīzes otrajā kārtā Regulators secināja, ka Ieteikumā 2007 minētā Savienojumu pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk kā viens komersants ar BIT, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Otrajā tirgus analīzes kārtā Regulators secināja, ka joprojām četriem komersantiem ir būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū:

1. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA;
2. SIA „Tele2”;
3. AS „Telekom Baltija”;
4. SIA „BITE Latvija”.

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus un eksistējošās konkurences problēmas, Regulators uzskatīja, ka:

- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „Tele2” ar Lēmumu Nr.258 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA ar Lēmumu Nr.257 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- bija nepieciešams piemērot SIA „BITE Latvija” saistības tādā apjomā, kādā tās ir piemērotas SIA „Tele2” un „Latvijas Mobilais Telefons” SIA.

Ņemot vērā veiktos secinājumus par SIA „BITE Latvija”, Regulators 2010.gada 10.februāra lēmumā Nr.49 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.49) nolēma:

1. Noteikt SIA „BITE Latvija” piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:

- 1.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 1.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
2. Noteikt SIA „BITE Latvija” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
 3. Noteikt SIA „BITE Latvija” piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgus apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „BITE Latvija” pati nodrošina pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.
 4. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
 5. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
 6. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.

7. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

4 Savienojumu pabeigšanas tirgus trešās kārtas analīze un rezultāti

Regulators 2010.gadā analizēja Savienojumu pabeigšanas tirgu trešo reizi. Tirgus analīzes trešajā kārtā Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar BIT, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus. Tirgus analīzes trešās kārtas gaitā tika būtiski mainīti būtiskas ietekmes noteikšanas kritēriji. Par komersantiem ar BIT tika noteikti visi komersanti, kuriem ir visi nepieciešamie elementi, lai uzreiz vai īsā laikā varētu nodrošināt citiem komersantiem vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilos tīklos:

- a) starpsavienojuma līgums ar vismaz vienu komersantu par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanu individuālos mobilajos tīklos. Regulators uzskata, ka komersantam, kas ir noslēdzis šādu līgumu, kurā ir iekļauta informācija par komersanta elektronisko sakaru tīkla tehniskiem parametriem, starpsavienojuma punktiem, signalizācijas tīklu utt., ir nepieciešamā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, zināšanas un motivācija izmantot šo līgumu, lai piedāvātu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus savā mobilajā tīklā. Pēc starpsavienojuma līguma noslēgšanas abas līgumslēdzējpusēs var īsā laikā uzsākt reālu pakalpojumu nodrošināšanu, starpsavienojumu ierīkošanu;
- b) nepieciešamais nosacījums, lai pabeigtu savienojumus mobilajā tīklā ir numerācijas lietošanas tiesības uz numuriem, uz kuriem iespējams veikt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem. Tā kā Savienojumu pabeigšanas tirgus ir mobilo pakalpojumu tirgus, tad komersantam nepieciešamas numerācijas lietošanas tiesības uz publiskā mobilā telefonu tīkla numuriem (turpmāk – mobilie numuri), lai tas atbilstu šim kritērijam iekļaušanai Savienojumu pabeigšanas tirgū

Pirmajā un otrajā tirgus analīzes kārtā Regulators bija noteicis četrus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū. Regulators tirgus analīzes trešās kārtas rezultātā nolēma piemērot papild saistības vienam komersantam, kurš jau iepriekš bija atzīts par komersantu ar BIT – AS „Telekom Baltija”. Regulators ar 2012.gada 19.septembra lēmumu Nr.223 „Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu” šim komersantam piemēroja papildu starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas savā mobilajā tīklā tarifu

augšējo robežu un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī.

Regulators tirgus analīzes trešās kārtas rezultātā atzina vēl 12 komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un ar 2012.gada 19.septembra lēmumu Nr.224 „Par būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.224) piemēroja tiem caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem, starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā mobilajā tīklā tarifu augšējo robežu un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam, kuras stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī.

Tirgus analīzes trešajā kārtā Regulators noteica šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū:

Tabula 1. Tirgus analīzes trešajā kārtā noteiktie komersanti ar būtisku ietekmi

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931
SIA	Tele2	40003272854
SIA	BITE Latvija	40003742426
AS	Telekom Baltija	40003454545
SIA	INTERNETA PASAULE	50003491261
SIA	Telegrupa Baltijā	40003284868
SIA	SOTUS	40003404597
SIA	Camel Mobile	40103181903
SIA	CSC TELECOM	40003611196
SIA	Tivi	40103241776
SIA	Amber Telecom	40103283869
AS	BALTICOM	40003443452
SIA	Radio Telecommunication Network	40003172251
SIA	Rigatta	40003784190
SIA	MASTER TELECOM	40003684039
SIA	ECO Solutions	40003854799

4.1 EK paustās šaubas

2012.gada februārī Regulators paziņoja un nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREC saskaņošanai Ziņojumu par tirgus analīzi un plānoto pasākumu kopumu Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2012.gada 13.martā Regulators saņēma EK vēstuli Nr.SG-Grefe (2012) D/4568 par izmeklēšanas II posma uzsākšanu saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 7.a pantu, ar ko EK puda bažas par piekļuves saistības neuzlikšanu.

2012.gadā 27.aprīlī Regulators plānoto pasākumu kopumu atsauc.

4.2 Savienojumu pabeigšanas tirgus atkārtota trešās kārtas analīze un rezultāti

Pamatojoties uz EK bažām par piekļuves saistības nepiemērošanu Savienojumu pabeigšanas tirgū, Regulators veica atkārtotu Savienojumu pabeigšanas tirgus trešās kārtas analīzi un 2012.gada maijā uzsāka atkārtotu nacionālo konsultāciju par Ziņojumu par tirgus analīzi, kurā tika iekļauti arī pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Pēc nacionālās konsultācijas 2012.gada 13.jūlijā Regulators vēlreiz nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREC saskaņošanai Ziņojumu par tirgus analīzi un plānoto pasākumu kopumu Savienojumu pabeigšanas tirgū. Par Regulatora plānotajiem pasākumiem EK izteica piezīmes, bet nelika šķēršļus lēmuma pieņemšanai.

2012.gada 19.septembrī Regulators Savienojumu pabeigšanas tirgū pieņēma šādus lēmumus:

- 1) Nr.222 „Par savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tarifa augšējo robežu” (turpmāk – Lēmums Nr.222);
- 2) Nr.223 „Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu”, ar kuru AS “Telekom Baltija” tika noteiktas tādas pašas piekļuves saistības kā SIA “Bite Latvija” ar Lēmumu Nr.49;
- 3) Lēmums Nr.224.

5 Savienojumu pabeigšanas tirgus ceturtais kārtas analīze un rezultāti

Tirgus analīzes ceturtajā kārtā Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar BIT, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Regulators tirgus analīzes ceturtais kārtas rezultātā atzina vēl vienu komersantu SIA „ECO Networks” par komersantu ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū. Ar Regulatora 2015.gada 5.marta lēmumu Nr.57 „Par būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.57) piemēroja tam saistību nodrošināt citiem komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem un starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifu augšējo robežu, kuras stājās spēkā 2015.gada 13.aprīlī. Tirgus analīzes ceturtais kārtas rezultātā ar 2015.gada 6.martu tika atcelti lēmumi par astoņu komersantu atzīšanu par komersantiem ar BIT.

6 Pagaidu lēmums par saistību piemērošanu

Saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 19.punktu Regulators, ja tas uzskata, ka ir steidzama vajadzība rīkoties, lai nodrošinātu konkurenci un aizsargātu lietotāju intereses, var, atkāpjoties no šā panta pirmās daļas 12¹. un 13.punktā noteiktās procedūras, nekavējoties pieņemt samērīgu pagaidu lēmumu par veicamajiem pasākumiem, paziņojot EK, Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un BEREC lēmumā minētos pasākumus un izklāstot to pamatojumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators 2017.gada 26.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.41 „Par būtisku ietekmi vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.41), saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa vienam komersantam SIA „Nord Connect” tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības nodrošināt citiem komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem un starpsavienojumu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifu augšējo robežu.

7 Savienojumu pabeigšanas tirgus piektās kārtas analīze un rezultāti

Tirgus analīzes piektās kārtas rezultātā, ar Regulatora 2019.gada 11.jūlija lēmumu Nr.133 „Par būtiskas ietekmes atcelšanu vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.133), tika atcelti lēmumi par piecu komersantu atzīšanu ar komersantiem ar BIT un visas tiem piemērotās saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū. Minētais lēmums stājās spēkā 2019.gada 12.jūlijā.

Tirgus analīzes piektās kārtas rezultātā jaunas saistības netika piemērotas.

Saistību kopsavilkumu skatīt Tabulā Nr.2.

Tabula 2.Saistību kopsavilkums

			Saistību piemērošana			Saistību atcelšana			
Komersants	Tirgus analīzes kārta	Saistība	Lēmuma Nr.	Lēmuma datums	Saistību spēkā stāšanās datums	Tirgus analīzes kārta	Lēmuma Nr.	Lēmuma datums	Saistību atcelšanas datums
Latvijas Mobilais Telefons SIA	I	Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam Caurredzamības saistība izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu Piekļuves saistība un vienlīdzīgas attieksmes pienākums nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība tuvināt tarifus izmaksām Veikt atsevišķu darbības uzskaiti	257	13.10.2006	01.01.2007		70	17.06.2021	01.07.2021 daļā par balss savienojumu pabeigšanu
	III	Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu	222	19.09.2012	01.04.2013		70	17.06.2021	01.07.2021
SIA Tele2	I	Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam Caurredzamības saistība izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu Piekļuves saistība un vienlīdzīgas attieksmes pienākums nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība tuvināt tarifus izmaksām Veikt atsevišķu darbības uzskaiti	258	13.10.2006	01.01.2007		70	17.06.2021	01.07.2021 daļā par balss savienojumu pabeigšanu
	III	Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu	222	19.09.2012	01.04.2013		70	17.06.2021	01.07.2021
	I	Publiskot tarifus	259	13.10.2006	01.01.2007				

AS Telekom Baltija		Vienlīdzīgas attieksmes pienākums nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus							
	III	Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu	223	19.09.2012	01.04.2013		70	17.06.2021	01.07.2021
SIA BITE Latvija	I	Publiskot tarifus Vienlīdzīgas attieksmes pienākums nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus	47	07.03.2007	01.07.2007	II	49	10.02.2010	11.02.2010
	II	Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam Caurredzamības saistība izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamat piedāvājumu Piekļuves saistība un vienlīdzīgas attieksmes pienākums nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība tuvināt tarifus izmaksām Veikt atsevišķu darbības uzskaiti	49	10.02.2010	11.02.2010		70	17.06.2021	01.07.2021 daļā par balss savienojumu pabeigšanu
	III	Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu	222	19.09.2012	01.04.2013		70	17.06.2021	01.07.2021
SIA INTERNETA PASAULE	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA Telegrupa Baltijā	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	V	133	11.07.2019	12.07.2019
SIA SOTUS	III	Publiskot tarifus	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015

		Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam							
SIA XOMobile (iepriekšējais nosaukums Camel Mobile)	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013		70	17.06.2021	01.07.2021
SIA CSC Telecom	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA Tivi	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA Amber Telecom	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	V	133	11.07.2019	12.07.2019
AS BALTICOM	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	V	133	11.07.2019	12.07.2019
SIA Radio Telecommunication Network	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA Rigatta	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015

SIA MASTER TELECOM	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA ECO Solutions	III	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	224	19.09.2012	01.04.2013	IV	58	05.03.2015	06.03.2015
SIA ECO Networks	IV	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	57	05.03.2012	13.04.2015	V	133	11.07.2019	12.07.2019
SIA Nord Connect	Pagaidu lēmums	Publiskot tarifus Ievērot noteikto tarifu augšējo robežu Nodrošināt starpsavienojumu un piekļuvi tīklam	41	26.04.2017	27.04.2017	V	133	11.07.2019	12.07.2019

8 Konkrētais tirgus

Šobrīd ir spēkā EK ieteikuma par regulējamiem tirgiem 2020.gada 28.decembra redakcija (Ieteikums 2020). Savienojumu pabeigšanas tirgus tika iekļauts Ieteikumā 2014, savukārt Ieteikumā 2020 Savienojumu pabeigšanas tirgus netika iekļauts.

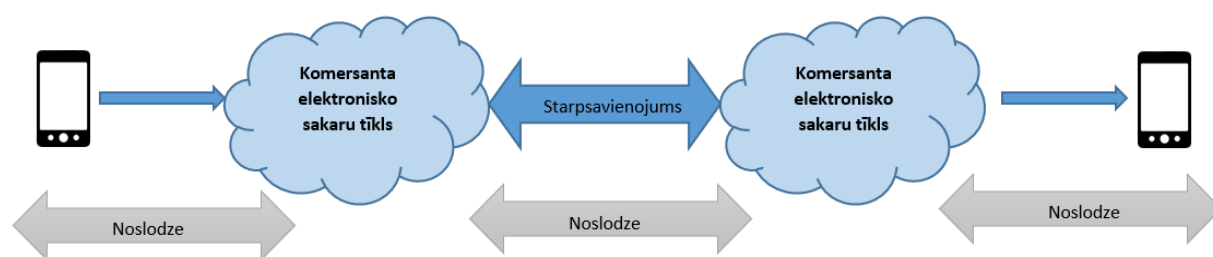
Iepriekš minētā tirgus svītrosāna no Ieteikumā 2020 minēto tirgu saraksta neatceļ Regulatora pieņemtos lēmumus par komersanta noteikšanu par komersantu ar BIT un par saistību noteikšanu. Tā kā spēkā esošās saistības komersantiem ar BIT ir noteiktas Savienojumu pabeigšanas tirgū (Ieteikumā 2014 minētais Tirgus Nr.2) un kuras var tikt grozītas vai atceltas tikai ar Regulatora lēmumu, kas ir balstīts uz tirgus analīzi, tad, lai izvērtētu, vai nepieciešams atcelt, saglabāt vai papildināt esošās saistības, Regulators uzskata, ka nepieciešams veikt atkārtotu Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzi.

Nemot vērā minēto, Ziņojums sagatavots par Ieteikumā 2014 minēto vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū (Tirgus Nr.2).

8.1 Attiecīgie pakalpojumi

Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (skat. Attēlu Nr.1): Savienojumu pabeigšanas pakalpojums ir komersanta sniegts vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina ienākošās noslodzes maršrutēšanu uz pieslēguma punktiem komersanta elektronisko sakaru tīklā, no pēdējās komutatīvās iekārtas pirms pieslēguma punkta, kuru var izmantot starpsavienojumam, līdz pieslēguma punktam. Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuri nodrošina publisko mobilo telefonu tīklu.

Attēls 1. Savienojumu pabeigšanas pakalpojums

9 Tirgus definēšana

9.1 Apskatāmā pakalpojuma novērtējums

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus, jāapskata šādi jautājumi:

9.1.1 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Komersants, kas pieprasa savienojumu pabeigšanas pakalpojumus vienā noteiktā mobilajā tīklā, negūtu papildu labumu, izmantojot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus citā mobilajā tīklā.

Galalietotāji vēlas veikt izsaukumus uz citiem mobilajiem tīkliem. Ja kāds no komersantu mobilajiem tīkliem nav sasniedzams, komersantam draud ne tikai galalietotāju aizplūšana, bet arī reputācijas jautājumu skaidrošana. Galalietotāji var izmantot citu izvēlēto komersantu vai nepieprasīt operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumu no operatoriem, kuri nevar nodrošināt galalietotājiem iespēju veikt izsaukumus uz visiem tam nepieciešamajiem mobilajiem tīkliem. Maz ticams, ka galalietotājs slēgs līgumu par pakalpojumu izmantošanu ar komersantu, no kura elektronisko sakaru tīkla galalietotājam nav iespējams veikt izsaukumus uz citiem individuālajiem mobilajiem tīkliem. Iespējams, ka iepriekš teiktais galalietotājam pašlaik nav svarīgi, tomēr šādā kontekstā piedāvātais pakalpojums nav pilnvērtīgs.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Katrs individuālais mobilais tīkls veido atsevišķu tirgu, jo nav iespējama situācija, ka citi komersanti ar sev pieejamām jaudām un elektroniskajiem tīkliem varētu aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus cita komersanta elektronisko sakaru tīklā.

Secināms, ka savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos komersantu mobilajos tīklos neveido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu.

9.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Mobilais virtuālais operators ir pakalpojumu sniedzējs, kurš pilnībā vai daļēji izmanto cita komersanta mobilā tīkla resursus pakalpojumu sniegšanai.

Pakāpe, kurā mobilie virtuālie operatori var ietekmēt savienojuma pabeigšanas tarifu, ir atkarīga no savstarpējām attiecībām ar mobilā tīkla operatoru:

1. mobilais virtuālais operators, kurš kontrolē komutācijas tīkla elementus, tādējādi kontrolējot arī savienojuma pabeigšanas tarifu un kuram ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem. Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu, maksā mobilajam virtuālajam operatoram tā noteikto savienojuma pabeigšanas maksu;
2. izsaukumi, kas tiek veikti mobilā virtuālā operatora galalietotājiem, tiek maršrutēti tieši uz mobilā tīkla operatora elektronisko sakaru tīklu. Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu, maksā mobilā tīkla operatoram tā noteikto savienojuma pabeigšanas maksu.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums komersanta līmenī:

Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu uz mobilā virtuālā operatora mobilo numerāciju un kurš vēlas pabeigt savienojuma minūti, nevar pabeigt savienojumu citā mobilajā tīklā vai citā mobilajā virtuālā tīklā.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Cits komersants ar sev pieejamām jaudām un elektronisko sakaru tīkliem nevar aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilā virtuālā operatora, kuram ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem un kurš kontrolē komutācijas tīkla elementus, izmantotajā mobilajā tīklā.

Ja izsaukumi, kas tiek veikti mobilā virtuālā operatora galalietotājiem, tiek maršrutēti tieši uz mobilā tīkla operatora elektronisko sakaru tīklu, tad šie izsaukumi ietilpst konkrētā mobilā tīkla operatora savienojumu pabeigšanas individuālā tirgū.

Secināms, ka mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā, iekļaujami Savienojumu pabeigšanas tirgū.

9.1.3 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

- Pieprasījuma puses aizvietojamība komersanta līmenī: no pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G¹ tīklā (GSM² un DCS³), 3G⁴ (UMTS⁵ un CDMA⁶) un 4G⁷ (LTE⁸) tīklā ir aizvietoama, ja, kā jau noskaidrots, tiek apskatīti tikai balss savienojumi. Komersantam, kas pieprasa savienojuma pabeigšanu mobilajā tīklā, nav būtiski, vai pabeigšanas pakalpojumā izmanto radiofrekvences, kas piešķirtas GSM, UMTS vai LTE pakalpojumu nodrošināšanai. Komersantu interesē vienīgi, kā tā galalietotāji var veikt izsaukumus mobilā tīklā. Tomēr, ņemot vērā iepriekš minētā secinājuma svarīgumu, komersantam var nebūt pieejama informācija par to, kādā veidā tas var ietekmēt, caur kuru mobilo tīklu operators maršrutē savienojumus.

- Pieprasījuma puses aizvietojamība galalietotāja līmenī: galalietotāju interesē tikai tas, ka tas var veikt izsaukumus uz galalietotājam lietošanā nodoto mobilo numuru citos individuālajos mobilajos tīklos. Galalietotājam nav svarīga radiofrekvenču spektra izmantošana, un tas var nezināt atšķirību starp 2G, 3G un 4G tīkliem, jo, neatkarīgi no galalietotāja izmantotajām galaierīcēm, tas var veikt izsaukumus, un operatori var nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus. Tam arī nav iespēju ietekmēt, caur kuru mobilo tīklu operators maršrutē savienojumu. Turklāt galalietotājs nevar konstatēt kvalitātes atšķirības starp mobilajiem tīkliem.

Regulators konstatē, ka no pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G tīklā, 3G tīklā un 4G tīklā ir aizvietojami pakalpojumi.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Ņemot vērā faktu, ka Latvijā 2G, 3G un 4G tīkliem ir paredzēti numuri vienā numerācijas diapazonā, komersants, kas piedāvā savienojumu pabeigšanu savā tīklā, nevar izmantot numerācijas diapazonu, lai norobežotu 2G no 3G vai no 4G pabeigšanas pakalpojumiem.

¹ 2G (2nd generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla otrā paaudze

² GSM (Global System for Mobile Communications) – globālā mobilo sakaru sistēma

³ DCS (Digital Cellular System) – šūnu digitālā sistēma

⁴ 3G (3rd generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla trešā paaudze

⁵ UMTS (Universal Mobile Telecommunications Service) – universālā mobilo telesakaru sistēma

⁶ CDMA (Code Division Multiple Access) – koda daļes daudzkrāša piekļuve

⁷ 4G (4th generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla ceturtnā paaudze

⁸ LTE – (Long Term Evolution) – ilgtermiņa evolūcija

Šajā gadījumā nepastāv tehniska rakstura pamatojums aizvietojamības neesamībai, tādēļ Regulators neredz nepieciešamību analizēt ekonomiskus kritērijus. Tāpēc savienojuma pabeigšanas pakalpojums 2G tīklā, 3G tīklā un 4G tīklā ir aizvietojami pakalpojumi arī no piedāvājuma puses.

Nemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu.

9.1.4 Vai īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos ir iekļautas Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Nemot vērā Ieteikumu 2014, uz šo jautājumu jāatbild noliedzoši. Ieteikumā 2014 Savienojumu pabeigšanas tirgus minēts kā: Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos. Nosacījuma „balss savienojuma” esamība tieši norāda, ka analizējama tikai balss savienojumu pabeigšana.

Turklāt arī atšķirības pakalpojumu īpašībās atbalsta šādu tirgus interpretāciju - balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem un īsziņām ar to, ka balss savienojumi notiek reālā laikā. Komunikācija reālā laikā ir svarīgs kvalitātes parametrs balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanai. Turpretim datu pārraides pakalpojumi un īsziņas nav laika kritiskie pakalpojumi.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem un īsziņām arī tehniskajā ieviešanā. Modernos mobilos tīklos tiek transportētas tikai datu paketes, arī balss savienojumu maršrutēšanas gadījumā. Principā balss ziņojums tiek pārvērsts par datu paketi. Datu pakete tiek maršrutēta saņēmējam, un tur datu pakete tiek pārvērsta atpakaļ par balss ziņojumu. Nemot vērā, ka balss ziņojums ir laika kritisks ziņojums, balss ziņojuma datu pakete tiek atzīmēta. Datu paketes galvenē tiek ierakstīta informācija, ka datu pakete ir balss ziņojums un tāpēc konkrētā pakete maršrutējama prioritāri, lai garantētu reālā laika savienojumu. Citas datu paketes, piemēram, īsziņas, netiek atzīmētas, tāpēc, maršrutējot īsziņas, tās ir ar zemāku prioritāti.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Balss savienojumus nevar aizvietot ar datu pārraides pakalpojumiem vai īsziņām. Balss savienojums dod iespēju galalietotājiem apmainīties ar informāciju reālā laikā un tādā veidā veido tiešu sarunu, kurā jautājumi un atbildes seko viena otrai salīdzinoši īsā laika periodā. Lai gan ar īsziņām arī var apmainīties ar informāciju, kas seko viena otrai, bet laika periods starp jautājumiem un atbildēm vai diviem informācijas vienumiem ir ilgāks, jo nepieciešams izmantot manuālu datu ievadi. Saziņu, izmantojot īsziņas, nevar salīdzināt ar tiešu balss saziņu reālā laikā.

Regulators konstatē, ka īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos nav jāiekļauj Savienojumu pabeigšanas tirgū.

9.1.5 Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Radiokomunikācija tiek izmantota galvenokārt reģionālā līmenī un ir paredzēta balss savienojumiem vai datu pārraidei slēgtas galalietotāju grupas ietvaros vai komersanta iekšējai saziņai, piemēram, apsardzes komersantiem, publiskā transporta komersantiem, komersantiem, kas sniedz taksometra pakalpojumus utt.

Šādus komersantus vai slēgtās galalietotāju grupas bieži vispār neinteresē, vai to izmantotie radiokomunikāciju tīkli ir pieejami no citiem elektronisko sakaru tīkliem. Līdz ar to radiokomunikāciju tīkli ne vienmēr ir starpsavienoti ar mobilajiem vai fiksētajiem tīkliem. Tas gan nenozīmē, ka radiokomunikāciju pakalpojumi tiek piedāvāti ierobežotā kvalitātē, šis fakts drīzāk atspoguļo radiokomunikāciju galalietotāju prasības. Mobilā tīkla galalietotājiem turpretim ir svarīga universālā pieejamība. Tie vēlas sazināties ar visiem citiem galalietotājiem un saņemt izsaukumus no visiem galalietotājiem. Abu (radiokomunikāciju un mobilo tīklu) pakalpojumu galalietotāju uzvedības īpatnības ir atšķirīgas. No pieprasījuma puses radiokomunikāciju tīkla pakalpojumus nevar aizvietot ar mobilā tīkla pakalpojumiem.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Radiokomunikāciju tīkli būtiski atšķiras no mobilajiem tīkliem, jo pastāv šādas nozīmīgas īpašības:

- pakalpojumi paredzēti galvenokārt slēgtām galalietotāju grupām;
- operatīvs (momentāns) savienojums, tomēr nav iespējama vienlaicīga abpusēja saruna – jāpārslēdzas raidīšanas vai uztveršanas režīmā;
- radiokomunikāciju tīklā izmantojamas speciāli šim tīklam paredzētas radiostacijas, kas nav savietojamas ar esošajiem (GSM, CDMA, UMTS, LTE) mobilo tīklu standartiem;
- nav iespējams nosūtīt īsziņas, izmantojot starpsavienojumu ar mobilo tīklu (starp radiostacijām ir iespējams sūtīt teksta ziņojumus).

Nemot vērā iepriekš minēto un jo īpaši nesavienojamību ar mobilo tīklu standartiem, var uzskatīt, ka radiokomunikāciju tīkls nevar aizvietot mobilo tīklu tā ierobežotās izmantošanas dēļ.

9.2 Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums

Pēc Savienojumu pabeigšanas tirgus definīcijas var secināt, ka ģeogrāfiskais mērogs (teritorija) ir komersanta individuālais mobilais tīkls ar 100% tirgus daļām katrā individuālā tirgū.

Saskaņā ar to var jau noteikt, ka visiem komersantiem, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, ir BIT sava elektronisko sakaru tīkla ģeogrāfiskā mēroga ietvaros, tomēr Regulatoram ir nepieciešams veikt trīs kritēriju testu, balstoties uz Ieteikumu 2020 un Kodeksu.

9.3 Tirgus definēšanas rezultāti

Veiktās tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka Ieteikumā 2014 minētajā Tirgū Nr.2 - Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos tirgū tiek iekļauti:

- mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā;
- savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā.

10 Trīs kritēriju tests

Ieteikumā 2020 EK norāda, kuros elektronisko sakaru tirgos visbiežāk sastopamas konkurences problēmas un kurus elektronisko sakaru tirgus EK iesaka analizēt un regulēt. Ieteikuma 2020 22.punkts un Kodeksa 165.punkts noteic, ka Regulatoram būtu arī jāanalizē tirgi, kuri nav ietverti aktuālajā ieteikumā, bet kurus šo iestāžu jurisdikcijā esošajā teritorijā regulē, pamatojoties uz agrāk veiktu tirgus analīzi, vai citi tirgi, ja šīm iestādēm ir pietiekams pamats uzskatīt, ka ir izpildīti šajā direktīvā noteiktie trīs kritēriji.

Regulatoram jāveic trīs kritēriju pārbaude un jāpierāda, ka nav izpildīts vismaz viens no Kodeksa 67.panta 1.punktā minētajiem trim kritērijiem:

- pastāv lieli un ilglaicīgi strukturāli, juridiski vai regulatīvi šķēršļi iekļūšanai tirgū;
- tirgus struktūra nav vērsta uz efektīvu konkurenci attiecīgajā laikposmā, ņemot vērā to, kāds ir uz infrastruktūru balstītās un cita veida konkurences stāvoklis, kas ir šķēršļu iekļūšanai tirgū pamatā;
- konkurences tiesību piemērošana vien ir nepietiekams pasākums, lai pienācīgi labotu konstatētās tirgus nepilnības.

Šie kritēriji jāpiemēro kumulatīvi, tas ir, neatbilstība jebkuram no tiem norāda, ka šim tirgum nav nepieciešams *ex ante* (apsteidzošs) regulējums.

10.1 Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Pirmais kritērijs, kas jāapskata, lai novērtētu, vai Savienojumu pabeigšanas tirgū nepieciešama *ex-ante* (apsteidzoša) regulēšana, ir augsti un ilglaicīgi (nepārejoši) šķēršļi iekļūšanai minētajā tirgū. Ja Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv augsti šķēršļi, kas attur jaunus komersantus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas, vai ja šie šķēršļi uzskatāmi par īslaicīgiem un pārejošiem, tad trīs kritēriju testa pirmais kritērijs nav izpildīts un Savienojumu pabeigšanas tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci, kurā *ex-ante* (apsteidzoša) regulēšana nav nepieciešama. Šķēršļi iekļūšanai tirgū var būt strukturāli vai normatīvi.

Strukturāli šķēršļi ir saistīti ar darbības uzsākšanu Savienojumu pabeigšanas tirgū un nav atkarīgi no ārējiem tirgu ietekmējošiem faktoriem. Strukturālie šķēršļi galvenokārt ir lielas investīcijas, kuras nepieciešamas, lai uzsāktu darbību tirgū un kuras nevar atpelnīt pietiekami īsā laikā, piemēram: lieli ieguldījumi infrastruktūras būvniecībai vai iegādei, lieli ieguldījumi zīmola izveidei un popularizēšanai. Par strukturālu šķērslu uzskatāms arī tāds tirgū esošs komersants, kas ir sasniedzis tādu mēroga un vēriena ekonomiku, kas ļauj tam nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu.

Normatīvie šķēršļi ir normatīvo aktu vai regulējošo institūciju normatīvo aktu piemērošanas prakses radīti ilgstoši pastāvoši asimetriski nosacījumi tiem komersantiem, kas darbojas tirgū, un tiem, kas šajā tirgū vēlas iekļūt.

Par normatīvajiem šķēršļiem var uzskatīt normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus darbības uzsākšanai vai darbībai Savienojumu pabeigšanas tirgū, nodokļus un nodevas, nepieciešamību iegādāties licences, vai izpildīt noteiktas nosacījumus vai kritērijus darbībai minētajā tirgū.

Analizējot Savienojumu pabeigšanas tirgu, tirgus analīzes iepriekšējās kārtās, Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū pastāv augsti šķēršļi iekļūšanai tirgū.

Šajā tirgus analīzes kārtā, vērtējot vai jaunam komersantam pastāv augsti šķēršļi iekļūšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū, secināms, ka barjeras ienākšanai tirgū, kas saistītas ar tirgus definīciju, ir nesamērīgi augstas. Lai uzsāktu darbību Savienojumu pabeigšanas tirgū, komersantam ir nepieciešamas salīdzinoši lielas sākotnējās investīcijas infrastruktūras izvēšanai, frekvenču iegūšanai un uzņēmuma popularizēšanai. Konkurentu ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū ar saviem savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav nepieciešamā efekta un konsekvences pret pastāvošo (monopola) Savienojumu pabeigšanas tirgus struktūru. Konkurenta savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) Savienojumu pabeigšanas tirgu.

Nemot vērā minēto, Regulators secina, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst pirmajam trīs kritēriju testa kritērijam.

10.2 Tirgus attīstība (dinamika)

Lai Regulators konstatētu, vai Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst otrajam trīs kritēriju testa kritērijam, nepieciešams analizēt vai Savienojumu pabeigšanas tirgus šī ziņojuma pārskata periodā ir vērsts uz efektīvu konkurenci. Regulatoram nepieciešams analizēt, vai tirgus struktūra pēc šķēršļiem iekļūšanai tirgū neierobežo efektīvas konkurences rašanos vai attīstību Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Pēc tirgus definīcijas Savienojumu pabeigšanas tirgus ir monopolitirgus. Komersanta lieluma nozīme konkurences situācijas novērtēšanai ir ļoti ierobežota un saistīta ar nepietiekamu kompensējošo pirktspēju. Tāpēc ir pietiekami apskatīt tikai nepietiekamas kompensējošas pirktspējas kritēriju, neapskatot citus kritērijus konkurences apstākļu novērtēšanai, kas raksturo samēru starp komersantiem ar BIT un konkurentiem konkrētajā tirgū. Tomēr uzskatāmības dēļ, Regulators ir apskatījis arī komersantu tirgus daļas pēc ieņēmumiem un noslodzes.

10.2.1 Nepietiekama kompensējošā pirktspēja vai tās trūkums

Lai analizētu kompensējošo pirktspēju, ir nepieciešams atšķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirktspēja mazumtirdzniecības (galalietotāju) līmenī;
- kompensējošā pirktspēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktspēja galalietotāju līmenī pastāv, ja galalietotājam ir iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju (A operatoru), mainot to uz citu operatoru, gadījumā, ja:

- citi operatori neslēdz starpsavienojumu līgumus (tāpēc cita operatora klienti nevar zvanīt operatora A galalietotājiem);
- cita operatora klientiem jāmaksā tik augstas cenas, ka tie neveic izsaukumus, vai sūdzas operatora A galalietotājiem.

Galalietotājam iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju rodas, izpildoties šādiem kritērijiem:

1. ja izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav pārāk lielas un ir mazākas nekā potenciālie labumi;
2. galalietotāju īpatsvars, salīdzinot ar komersanta kopējiem ieņēmumiem, ir pietiekami liels.

Iepriekš norādītais otrais kritērijs varētu papildīties, pakalpojumu sniedzēju mainot tikai lieliem galalietotājiem (komersantiem vai valsts iestādēm) vai lielam mazāku galalietotāju daudzumam.

Regulators konstatē, ka otrs kritērijs ir izpildāms katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū.

Savienojumu pabeigšanas kontekstā, pašreiz izmaksas, kas saistītas ar pakalpojuma sniedzēja maiņu, ir lielākas nekā potenciālie ieguvumi.

Pirmais kritērijs vēl nav izpildīts nevienā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū, jo galalietotājs nevar iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju, to mainot.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirktspējas galalietotāju līmenī.

Kompensējošā pirktspēja vairumtirdzniecības līmenī

Saskaņā ar ESL 36.panta pirmo daļu, lai nodrošinātu, ka viena publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem, Regulatoram ir tiesības godīgi, samērīgi un ar vienlīdzīgu attieksmi noteikt komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, saistības piekļuves un starpsavienojumu jomā. Ņemot vērā iepriekš minēto, ar Regulatora piemērotām saistībām komersanta kompensējošā pirktspēja ir būtiski ierobežota.

Lai analizētu kompensējošo pirktspēju vairumtirdzniecības līmenī, jāizšķir divi gadījumi:

1. operators, kas piedāvā arī piekļuvi (turpmāk – piekļuves tīkla operators). Piekļuves tīkla operatoram nav iespējas izmantot kompensējošo pirktspēju, jo Regulators saskaņā ar ESL 38.panta pirmo daļu ir noteicis komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, vienlīdzīgas saistības piekļuves un starpsavienojumu jomā.
2. operators, kas nepiedāvā piekļuvi, bet tikai piedāvā operatora izvēles pakalpojumus (turpmāk – savienojumu tīkla operators).

Savienojumu tīkla operatoram nav kompensējošās pirktspējas. Tam ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo to interesē piedāvāt saviem galalietotājiem pieeju visiem vai vismaz iespējami daudziem elektronisko sakaru tīkliem. Potenciālais starpsavienojumu partneris, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, neiegūst papildvērtību no starpsavienojuma līguma noslēgšanas ar savienojuma tīkla operatoru, jo operatora galalietotāji var saņemt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem pilnīgi neatkarīgi no savienojumu tīkla operatora.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirktspējas vairumtirdzniecības līmenī.

10.2.2 Situācija tirgū

Pavisam četri komersanti 2021.gadā guva ieņēmumus, piedāvājot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajā tīklā. Tabulā Nr.3 apkopoti dati par komersantu ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas 2021.gadā. Savukārt Tabulā Nr.4 apkopoti dati par noslodzi minūtēs

par 2021.gadu. Dati par 2021.gadu apkopoti no neauditētiem komersantu datiem par ieņēmumiem.

Kā redzams Tabulā Nr.3. un Tabulā Nr.4. Savienojumu pabeigšanas tirgus ir sadalīts starp [redacted] komersantiem, lielākās tirgus daļas gan no gūtajiem ieņēmumiem, gan no sniegtā apjoma pieder komersantam [redacted], aiz kura seko [redacted] un [redacted].

Tabula 3. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2021.gadā

Komersants	Vienotais reģistrācijas numurs	Ieņēmumi, EUR	Tirgus daļas,%
[redacted]			

Tabula 4. Savienojuma pabeigšanas pakalpojuma apjoms (minūšu skaits) mobilajā tīklā 2021.gadā

Komersants	Vienotais reģistrācijas numurs	Noslodze, minūtes	Tirgus daļas,%
[redacted]			

Tabulās Nr.5 un Nr.6 norādīti dati par komersantu ieņēmumiem un sniegto pakalpojumu apjomu par 2020.gadu un 2019.gadu. Dati par 2020.gadu un 2019.gadu apkopoti no veidlapām, kurās komersanti norāda auditētu un detalizētu informāciju par ieņēmumiem, lietotāju skaitu un sniegto pakalpojumu apjomu.

Tabula 5. Gūtie ieņēmumi no savienojuma pabeigšanas pakalpojuma sniegšanas mobilajā tīklā 2020.gadā un 2019.gadā

Komersants	Vienotais reģistrācijas numurs	Ieņēmumi 2019, EUR	Tirgus daļas 2019, %	Ieņēmumi 2020, EUR	Tirgus daļas 2020, %
[redacted]					

Tabula 6. Savienojuma pabeigšanas pakalpojuma apjoms (minūšu skaits) mobilajā tīklā 2020.gadā un 2019.gadā

Komersants	Vienotais reģistrācijas numurs	Noslodze 2019, minūtes	Tirgus daļas 2019, %	Noslodze 2020, minūtes	Tirgus daļas 2020, %

Ņemot vērā minēto, Regulators secina, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst otrajam trīs kritēriju testa kritērijam.

10.3 Konkurences tiesību pietiekamība

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus definīciju, Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv potenciāla konkurence. Konkurentu ienākšana tirgū ar saviem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav efektīva un konsekventa uz pastāvošās (monopola) balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgus struktūras fona. Esošā tirgus struktūra izveidojusies, balstoties uz Eiropas Savienībā pastāvošo savienojumu pabeigšanas apmaksas principu starpoperatoru norēķinos – maksā savienojuma iniciators. Nemainot šo principu, konkurentu savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) Savienojumu pabeigšanas tirgu.

Ņemot vērā minēto, Regulators secina, ka konkurences tiesību piemērošana vien ir nepietiekams pasākums, lai pienācīgi labotu konstatētās tirgus nepilnības. Attiecīgi Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst trešajam trīs kritēriju testa kritērijam.

10.4 Trīs kritēriju testa rezultāti

Regulators ir secinājis, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst visiem trīs kritēriju testa kritērijiem. Attiecīgi Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence un ir nepieciešams piemērot *ex ante* (apsteidzošu) regulēšanu.

11 Tirgus dalībnieki

Papildus komersantiem, kuri nodrošina savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos un gūst ieņēmumus no tiem, ir komersanti, kuriem ir visi nepieciešamie elementi, lai uzreiz vai īsā laikā sāktu nodrošināt citiem komersantiem savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos. Nepieciešamie elementi ir šādi:

- a. starpsavienojuma līgums ar vismaz vienu komersantu par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos. Regulators uzskata, ka komersantam, kas ir noslēdzis šādu līgumu, kurā ir iekļauta informācija par komersanta elektronisko sakaru tīkla tehniskiem parametriem, starpsavienojuma punktiem, signalizācijas tīklu utt., ir nepieciešamā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, zināšanas un motivācija izmantot šo līgumu, lai piedāvātu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus savā mobilajā tīklā. Pēc starpsavienojuma līguma noslēgšanas abas līgumslēdzējpusēs var īsā laikā uzsākt reālu pakalpojumu nodrošināšanu, starpsavienojumu ierīkošanu.
- b. numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem; uz šiem numuriem ir iespējams veikt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem.

Regulators uzskata, ka visus komersantus, kuri atbilst minētajiem diviem kritērijiem, var uzskatīt par dalībniekiem Savienojumu pabeigšanas tirgū ar savu elektronisko sakaru tīkla infrastruktūru, kas katrā atsevišķā gadījumā veido konkrēto tirgu. Regulators kopš trešās tirgus analīzes kārtas izmanto minēto metodi komersantu ar BIT noteikšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Informācija par piešķirtajām numerācijas lietošanas tiesībām uz jebkuriem numuriem Regulatora rīcībā ir nekavējoties pēc Regulatora lēmumu pieņemšanas par numerācijas lietošanas tiesību piešķiršanu. Komersantiem saskaņā ar ESL 37.panta ceturto daļu ir pienākums iesniegt Regulatoram informāciju par noslēgtajiem vai grozītajiem starpsavienojuma līgumiem 10 dienu laikā, kas nozīmē, ka Regulators var operatīvi novērtēt situāciju Savienojumu pabeigšanas tirgū, ja tas ir nepieciešams.

11.1 Tirgus dalībnieki, kuriem ir izpildīti abi BIT kritēriji

Kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas, kas tika veikta 2019.gadā, pieci komersanti Savienojumu pabeigšanas tirgū ir atzīti par komersantiem ar BIT un kuriem ir piemērotas saistības attiecīgajā tirgū.

Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes laikā tika konstatēts, ka četri komersanti, kuriem ir noteikta BIT, 2021.gadā aktīvi sniedza savienojuma pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā un guva no tiem ieņēmumus. Savukārt viens komersants, proti, [redacted] ieņēmumus nav guvis, bet šim komersantam ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības un ir noslēgts viens starpsavienojuma līgums ar citu komersantu.

Līdz ar to pieciem komersantiem ir jāsauglabā būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū:

1. SIA „Tele2”, vienotais reģistrācijas Nr.40003272854;
2. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, vienotais reģistrācijas Nr.50003050931;
3. SIA „BITE Latvija”, vienotais reģistrācijas Nr.40003742426;
4. SIA „XOmobile”, vienotais reģistrācijas Nr.40103181903;
5. AS „Telekom Baltija”, vienotais reģistrācijas Nr.40003454545.

11.2 Komersanti, kuriem nav izpildīti viens vai abi BIT kritēriji

Nav neviena komersanta, kurš iepriekšējās tirgus analīzes kārtās ir noteikts kā komersants ar BIT un tam ir piemērotas saistības, kurš līdz 2022.gada 1.martam ir atteicies no Regulatora piešķirtām numerācijas lietošanas tiesībām uz mobiliem numuriem un pārtraucis starpsavienojuma līgumus ar citiem komersantiem par savienojumu pabeigšanu mobilajā tīklā.

11.3 Komersanti, kuriem nav noteikta BIT, bet ir izpildīti abi BIT kritēriji

Līdz 2022.gada 1.martam nav neviena jauna komersanta, kuru Regulators nav atzinis par komersantu ar BIT un kurš būtu saņēmis no Regulatora numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem un noslēdzis starpsavienojuma līgumus ar citiem komersantiem par savienojumu pabeigšanu tā mobilajā tīklā tādējādi kļūstot par komersantu, kurš var uzsākt sniegt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus īsā laikā un bez būtiskiem ieguldījumiem.

11.4 Numerācijas lietošanas tiesības

Tabulā Nr.7 uzskaitīti komersanti, kuriem piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem uz 2022.gada 1.martu.

Tabula 7. Savienojumu pabeigšanas tirgus dalībniekiem piešķirtās numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Mobilo numuru skaits
SIA	Tele2	40003272854	2 570 000
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931	2 290 000
SIA	BITE Latvija	40003742426	1 716 000
SIA	XOmobile	40103181903	1 100 000
AS	Telekom Baltija	40003454545	90 000

11.5 Starpsavienojuma līgumi

Visiem pieciem komersantiem, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem (skatīt Tabulu Nr.7), ir noslēgti arī starpsavienojumu līgumi ar citiem komersantiem par savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos pakalpojumiem. Minēto komersantu un to noslēgto starpsavienojumu līgumu par savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos pakalpojumiem skaits ir norādīts tabulā zemāk (skatīt Tabulu Nr.8).

Tabula 8. Noslēgto starpsavienojumu līgumu skaits

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Starpsavienojumu līgumu skaits
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931	17
SIA	Tele2	40003272854	12
SIA	BITE Latvija	40003742426	5
AS	Telekom Baltija	40003454545	5
SIA	XOmobile	40103181903	1

11.6 Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators Tabulā Nr.9 nosaka šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Tabula 9. Komersanti ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū

Nr.p.k.	Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.
1.	SIA	Tele2	40003272854
2.	SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931
3.	SIA	BITE Latvija	40003742426
4.	SIA	XOmobile	40103181903
5.	AS	Telekom Baltija	40003454545

12 Būtiska ietekme tirgū

12.1 Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem

Saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu Regulatoram ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci.

ESL 31.panta otrā daļa noteic, ka, ņemot vērā ESL 31.panta pirmajā daļā minētos pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Regulators nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Regulatora noteiktajā kārtībā.

Ja Regulators konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tas nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT.

Nosakot konkrētas saistības un pienākumus komersantiem, Regulators ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšana;
- vienota iekšējā tirgus attīstība Eiropas Savienībā;
- Eiropas Savienības pilsoņu interešu ievērošana.

Saskaņā ar ESL 38.panta pirmo un otro daļu komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā Regulators var piemērot šādas saistības:

- caurredzamības saistības;
- vienlīdzīgas attieksmes pienākums;
- atdalītas finanšu uzskaites saistības;
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības;
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Regulators, uzliedzot komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38.panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtībai un regulēšanas mērķiem.

Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Regulators konsultējas ar tirgus dalībniekiem.

12.2 Saistības

12.2.1 Caurredzamības saistības

ESL 39.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt caurredzamības saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā. Caurredzamības saistības var ietvert noteiktas informācijas (uzskaite, tehniskie un tīkla raksturparametri, cenu un tarifu, piekļuves un starpsavienojumu nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumi) publiskošanas un pamatpiedāvājumu publicēšanas saistības un prasības attiecībā uz tiem.

ESL 39.panta otrā daļa nosaka, ja komersantam ar BIT ir noteikts vienlīdzīgas attieksmes pienākums, tad Regulators var prasīt, lai tas publicē piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmi vai atsaistītas piekļuves abonentiņijām pamatpiedāvājumus, kuros iekļautā informācija būtu detalizēti atdalīta, un nodrošinātu, ka komersantiem — pakalpojumu saņēmējiem - nav jāmaksā par iekārtām vai aprīkojumu, kas pieprasītajam pakalpojumam nav nepieciešams.

ESL 39.panta trešā daļa noteic, ka komersants ar BIT Regulatora noteiktajā kārtībā un termiņos publicē pamatpiedāvājumu piekļuves vai starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmi vai atsaistītas piekļuves abonentiņijām.

ESL 39.panta ceturtā daļa noteic, ka Regulatoram ir tiesības:

1. noteikt un publicēt oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” prasības attiecībā uz informācijas publiskošanu, piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni;
2. noteikt publiskojamās informācijas, piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma publicēšanas veidu;
3. noteikt grozījumus publicētajā piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā un publiskojamā informācijā, ja tā nosacījumi neatbilst Regulatora prasībām.

12.2.2 Vienlīdzīgas attieksmes pienākums

ESL 40.pants noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt šādus vienlīdzīgas attieksmes pienākumus piekļuves vai starpsavienojumu jomā konkrētā tirgus ietvaros:

1. pienākumu piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus;
2. pienākumu sniegt citam komersantam līdzvērtīgu pakalpojumu, nodrošināt līdzvērtīgu piekļuvi un informāciju tādā pašā kvalitātē un ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šis komersants pats sniedz pakalpojumu, nodrošina piekļuvi un informāciju saviem saistītajiem komersantiem;
3. pienākumu sniegt citam komersantam līdzvērtīgu pakalpojumu, nodrošināt līdzvērtīgu piekļuvi un informāciju tādā pašā kvalitātē un ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šā komersanta saistītais komersants sniedz pakalpojumu, nodrošina piekļuvi un informāciju.

12.2.3 Atdalītas finanšu uzskaites saistības

ESL 41.pants noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt pienākumu piekļuves un starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti.

12.2.4 Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības

ESL 42.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu). Uzliekot šādas saistības,

Regulators ņem vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no piekļuves vai starpsavienojumu nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem.

ESL 42.panta trešā daļa noteic, ja komersantam ir pienākums tuvināt tarifus izmaksām, tad tam jāpierāda Regulatoram, ka tarifi ir balstīti uz pamatotām izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktajām investīcijām. Regulators izmaksu aprēķināšanai var izmantot arī citādas metodes, nevis tās, kuras izmantojis komersants, kā arī pietiekamu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanas metodiku. Regulators var pieprasīt, lai komersants sniedz savu tarifu un izmaksu pamatojumu. Ja Regulators konstatē, ka tarifā iekļautās izmaksas nav pamatotas vai tarifi nav tuvināti izmaksām, tas ir tiesīgs apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot komersantam koriģēt tarifus.

ESL 42.panta ceturrtā daļa noteic, ka komersants ar BIT, kuram ir noteiktas prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu, publisko izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmas aprakstu, norādot galvenās izmaksu grupas, kā arī izmaksu attiecināšanas noteikumus. Atbilstību izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai pārbauda zvērināts revidents vai zvērinātu revidentu komercsabiedrība. Zvērināta revidenta ziņojumu par atbilstību noteiktajai izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai komersants publicē katru gadu.

ESL 42.panta piektā daļa noteic, ka komersantam ar BIT ir aizliegts noteikt piekļuves vai starpsavienojumu pakalpojumiem atlaides vai atlaižu apmēru atkarībā no sniegto pakalpojumu apjoma. Regulators var dot atļauju noteikt šādas atlaides vai atlaižu apmēru, ja komersants pierāda, ka tas tādējādi nenostādīs citus komersantus nevienlīdzīgā stāvoklī.

ESL 42.panta sestā daļa noteic, ka komersantam ar BIT, kuram noteikta piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistība, Regulators var apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot elektronisko sakaru komersantam koriģēt tarifus, ja Regulators konstatē, ka nav lietderīgi un samērīgi šim komersantam piemērot izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu) un šā likuma 42.panta trešo daļu. Regulators, nosakot tarifu augšējo robežu vai arī uzdodot koriģēt tarifus, tos nebalsta uz tāda komersanta pakalpojuma sniegšanas izmaksām un rentabilitāti, kuram nav piemērotas izmaksu aprēķināšanas saistības un šā panta trešā daļa. Regulators, nosakot tarifu augšējo robežu vai uzdodot koriģēt tarifu, var izmantot salīdzinošo novērtēšanu un analīzi, informāciju par izmaksām, kas rodas, sniedzot pakalpojumu visefektīvākajā veidā un izmantojot jaunākās pieejamās tehnoloģijas, kā arī izmaksu aprēķināšanas modeļus un citas metodes. Ja mainās visefektīvākajā veidā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma izmaksas, Regulators var pārskatīt tarifu augšējo robežu vai uzdot koriģēt tarifu.

Tarifu augšējās robežas un izmaksu aprēķināšanas, daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem, saistība netiek regulēta kopš 2021.gada

1.jūlija, pateicoties EK 2020.gada 18.decembra Deleģētai regulai (ES) 2021/654, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 papildina, nosakot vienotu maksimālo Savienības mēroga mobilā balss savienojuma pabeigšanas tarifu un vienotu maksimālo Savienības mēroga fiksētā balss savienojuma pabeigšanas tarifu (turpmāk – Deleģētā regula (ES) 2021/654).

Deleģētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā savienojumu pabeigšanas tarifā ir iekļautas jebkuras izmaksas, kas saistītas ar izsaukuma maršrutēšanu operatora elektronisko sakaru tīklā no starpsavienojuma punkta (fiziska vai loģiska) līdz galalietotāja tīkla pieslēguma punktam, tai skaitā:

1. starpsavienojuma projekta izstrādes, līguma noslēgšanas un grozījumu veikšanas izmaksas;
2. starpsavienojuma punkta un plūsmas termināla/porta ierīkošana, pieslēgšana un abonēšana, tai skaitā konfigurācija;
3. starpsavienojuma punkta un plūsmas termināla/porta uzturēšana, tai skaitā aparatūras, tīkla elementu un programmatūras uzturēšana;
4. numerācijas resursu un izsaukumu apkalpošana, tai skaitā tarifēšana, noslodzes uzraudzība, media servera uzturēšana, sesijas kontroles nodrošināšana, standarta kvalitātes prasībām nepieciešamā audio kodeka nodrošināšana, u.tml. pakalpojumi, kas nepieciešami numerācijas resursu un izsaukumu apkalpošanai;
5. numerācijas diapazonu atvēršana;
6. testi;
7. starpsavienojuma punkta publiskas IP adreses pieejamības nodrošināšana Internet tīklā interneta protokolu starpsavienojuma gadījumā.

Tomēr Regulators uzskata par nepieciešamu dažiem operatoriem turpināt piemērot tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības papildpakalpojumam, kas nav iekļauts savienojuma pabeigšanas tarifā, bet ir nepieciešams starpsavienojuma nodrošināšanā:

- starpsavienojuma līnijas ierīkošana, pieslēgšana un abonēšana, t.i., savienojums no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam.

12.2.5 Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

ESL 44.panta pirmā daļa paredz, ja Regulators tirgus analīzes rezultātā secina, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaicīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi vai tie neatbilst galalietotāju interesēm, tam ir tiesības komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt šādas saistības:

1. nodrošināt trešajām personām piekļuvi noteiktiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, tostarp piekļuvi elektronisko sakaru tīkla pasīvajiem elementiem, vai atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām, lai

- citastarp atļautu nodrošināt operatora izvēles vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu vai atļautu abonentlīnijas tālākpārdošanu;
2. risināt sarunas ar komersantiem, kuri pieprasa piekļuvi;
 3. nepārtraukt piekļuvi tiem noteiktajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, kuriem tā jau nodrošināta iepriekš;
 4. nodrošināt noteiktus vairumtirdzniecības pakalpojumus trešajām personām elektronisko sakaru mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai;
 5. nodrošināt piekļuvi tehniskajām saskarnēm vai būtiskām tehnoloģijām, kas nepieciešamas pakalpojumu savietojamībai vai virtuālā tīkla pakalpojumiem;
 6. nodrošināt iespēju izvietot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotajās telpās noteiktus elektronisko sakaru tīkla elementus vai nodrošināt cita veida infrastruktūras objektu kopīgu izmantošanu (tajā skaitā kabeļu kanalizācijas, elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantoto ēku vai antenu mastu un torņu kopīgu izmantošanu);
 7. sniegt noteiktus pakalpojumus (tajā skaitā tādus pakalpojumus, kas nepieciešami intelektuālā tīkla pakalpojumiem vai viesabonēšanai mobilajos elektronisko sakaru tīklos), kas nepieciešami, lai lietotājiem nodrošinātu pilnīgu pakalpojumu savietojamību;
 8. nodrošināt piekļuvi darbības atbalstsistēmām vai līdzīgām programmatūras sistēmām, kas nepieciešamas, lai uzturētu godīgu konkurenci pakalpojumu sniegšanā;
 9. savstarpēji savienot elektronisko sakaru tīklus vai elektronisko sakaru tīklu elementus vai iekārtas.

ESL 44.panta otrā daļa paredz, ka Regulators nosaka prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmām un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos iekļaujamo informāciju un šo pamatpiedāvājumu publicēšanu.

12.3 Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

12.3.1 Komersantiem piemēroto saistību efektivitātes analīze

Regulators jau ar 2002.gada 27.novembra lēmumu Nr.136 „Par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū” noteica „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „Tele2” būtisku ietekmi starpsavienojumu pakalpojumu tirgū. Regulators ar 2003.gada 18.jūnija lēmumu Nr.154 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” SIA starpsavienojuma līguma pamatpiedāvājuma apstiprināšanu” un ar 2003.gada 18.jūnija lēmumu Nr.152 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojuma līguma pamatpiedāvājuma apstiprināšanu” apstiprināja iepriekš minētajiem komersantiem starpsavienojuma pamatpiedāvājuma līgumu, kas jāpublicē tīmekļvietnē normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

2005.gadā stājās spēkā pirmais lēmums par „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „Tele2” savienojumu pabeigšanas tarifu regulēšanu (Regulatora 2005.gada 8.jūnija lēmums Nr.140 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelekom”, „Latvijas Mobilais Telefons SIA” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojumu pakalpojumu tarifu augšējo robežu”). Regulators 2009.gada 14.oktobra lēmumā Nr.286 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” un 2009.gada 14.oktobra lēmumā Nr.287 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” atkārtoti lēma par minēto komersantu savienojumu pabeigšanas tarifiem.

Regulators ar Lēmumu Nr.259, Lēmumu Nr.47 un Lēmumu Nr.49 noteica būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālajā mobilajā tīklā tirgū iepriekš minētajiem komersantiem. Regulators 2010.gada 24.februārī lēmumā Nr.70 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” (turpmāk – Lēmums Nr.70) lēma par SIA „BITE Latvija” savienojumu pabeigšanas tarifu.

Ar Lēmumu Nr.222 Regulators apstiprināja „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu no 2013.gada 1.aprīļa. Tāpat 2012.gada 19.septembrī tika apstiprināts Regulatora lēmums Nr.223 „Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu”, ar kuru tika noteikta arī AS „Telekom Baltija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2013.gada 1.aprīļa.

Ar 2012.gada 19.septembra Lēmumu Nr.224 vēl 12 komersanti tika noteikti par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un arī tiem tika noteikta savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2013.gada 1.aprīļa līdzvērtīgā apmērā kā citiem komersantiem.

2014.gada 19.martā tika pieņemts Regulatora lēmums par savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu – lēmums Nr.39 „Par savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tarifa augšējo robežu”, ar kuru tika noteikta jauna savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2014.gada 1.jūlija.

2015.gada 5.martā tika pieņemts Lēmums Nr.57, ar kuru vienam komersantam SIA „ECO Networks” tika noteikta BIT un piemērotas saistības.

Regulators pieņēma Lēmumu Nr.41, saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa vienam komersantam SIA „Nord Connect” tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības, neveicot tirgus analīzi.

2017.gada 26.aprīlī tika pieņemts Regulatora lēmums par savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu – lēmums Nr.38 „Par savienojuma pabeigšanas publiskā mobilā telefonu tīklos tarifa augšējo robežu”, ar kuru tika noteikta jauna savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2018.gada 1.janvāra.

2019.gada 11.jūlijā Regulators pieņēma Lēmumu Nr.133, ar kuru no 2019.gada 12.jūlija tika atcelti lēmumi par piecu komersantu atzīšanu ar

komersantiem ar BIT un visas tiem piemērotās saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2021.gada 17.jūnijā Regulators pieņēma lēmumu Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu”, ar kuru no 2021.gada 1.jūlija tika atcelta tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas, daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem, saistība. Minētais lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Deleģēto regulu (ES) 2021/654.

Kopš Savienojumu pabeigšanas tirgū ienāca SIA „BITE Latvija” un kopš stājās spēkā Lēmums Nr.47, Lēmums Nr.49, Lēmums Nr.70 un Lēmums Nr.222, SIA „Tele2” un „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tirgus īpatsvars svārstījās ar tendenci [redacted], bet SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pakāpeniski [redacted]. Zemāk attēlotajās diagrammās (skatīt Attēlu Nr.2 un Nr.3) ir norādītas SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas un tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Attēls 2. Tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %

Attēls 3. Tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %

12.3.2 „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” piemērotās saistības

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus, Regulators neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” ar Lēmumu Nr.257, Lēmumu Nr.258 un Lēmumu Nr.49 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus:

1. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Ieteikumā 2014 minētajā Savienojumu pabeigšanas tirgū. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar BIT ir šī šķēršļa likvidācija.

2. Caurredzamības saistības

Caurredzamības saistība nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus komersantiem, kas pieprasa starpsavienojumu pakalpojumus no „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”. Zinot iespējamās izmaksas, komersanti var plānot starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū, vai, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem, plānot to turpmāko attīstību.

3. Vienlīdzīgas attieksmes pienākums

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes pienākumu, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” nodrošina, ka tā BIT, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

4. Tarifu regulēšanas saistības

Pamatojoties uz Deleģēto regulu (ES) 2021/654, 2021.gada 17.jūnijā ar Regulatora lēmumu Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu” ar 2021.gada 1.jūliju tika atcelta tarifu regulēšanas saistība daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem. Izmaksas, kuras ir iekļautas Deleģētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā mobilajā savienojumu pabeigšanas tarifā, skatīt 12.2.4.sadaļā „Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības”.

Tomēr Regulators uzskata par nepieciešamu turpināt piemērot „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības papildpakalpojumam, kas nav iekļauts savienojuma pabeigšanas tarifā, bet ir nepieciešams starpsavienojuma nodrošināšanā:

- starpsavienojuma līnijas ierīkošana, pieslēgšana un abonēšana, t.i., savienojums no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam.

Tarifu regulēšana un izmaksu aprēķināšanas saistība, kas noteikta papildpakalpojumam, var nodrošināt, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”, cenas tiek tuvinātas izmaksām, netiek izmantota nepietiekamo cenu starpība un tiek garantēta izmaksu un peļņas uzraudzību.

5. Pienākums veikt atsevišķu uzskaiti

Pienākums veikt atsevišķu uzskaiti ierobežo komersanta ar BIT iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības. Tam papildus, atdalīta finanšu uzskaites saistība dod Regulatoram iespējas kontrolēt tarifu regulēšanas nosacījumu ievērošanu. Piemēram, Regulators var izvērtēt, vai komersants ar BIT izmanto šķērssubsidēšanu starp regulētiem un neregulētiem pakalpojumiem.

12.3.3 AS „Telekom Baltija” piemērotās saistības

Pamatojoties uz Deleģēto regulu (ES) 2021/654, 2021.gada 17.jūnijā ar Regulatora lēmumu Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu” ar 2021.gada 1.jūliju AS „Telekom Baltija” tika atcelta tarifu regulēšanas saistība daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem. Uz AS „Telekom Baltija” attiecas Deleģētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktais vienotais maksimālais ES mēroga mobilās balss

savienojuma pabeigšanas tarifs. Izmaksas, kuras ir iekļautas Delegētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā mobilajā savienojumu pabeigšanas tarifā, skatīt 12.2.4.sadaļā „Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības”.

Nemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus, Regulators neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 un Lēmumu Nr.223 noteiktās saistības, pienākumus:

1. Caurredzamības saistības

Regulators AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 noteica pienākumu publiskot un iesniegt Regulatoram starpsavienojumu tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.

AS „Telekom Baltija” jāpublicē un jāiesniedz Regulatoram informācija par šādiem starpsavienojumu pakalpojumu tarifiem:

- balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai komersanta tīklā;
- par balss savienojuma minūtes pabeigšanu.

Saistības ierobežo AS „Telekom Baltija” iespējas ļaunprātīgi izmantot BIT un samazina ekonomiskās barjeras ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistību, AS „Telekom Baltija” nodrošina, ka tā BIT, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā ar saistītajiem komersantiem vai AS „Telekom Baltija”;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

3. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Ieteikumā 2014 minētajā Savienojumu pabeigšanas tirgū. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar BIT ir šī šķēršļa likvidācija.

12.3.4 SIA „XOmobile” piemērotās saistības

Saskaņā ar Delegēto regulu (ES) 2021/654, 2021.gada 17.jūnijā ar Regulatora lēmumu Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu” ar 2021.gada 1.jūliju SIA „XOmobile” tika atcelta tarifu regulēšanas saistība daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem. Uz SIA „XOmobile” attiecas Delegētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktais vienotais maksimālais ES mēroga mobilās balss savienojuma pabeigšanas tarifs. Izmaksas, kuras ir iekļautas Delegētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā mobilajā savienojumu pabeigšanas tarifā, skatīt 12.2.4. sadaļā „Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības”.

SIA „XOmobile” ar Lēmumu Nr.224 tika noteikta būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū, noteiktas caurredzamības saistības, pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam, kā arī saistība ievērot noteikto tarifu augšējo robežu. Regulators uzskata, ka SIA „XOmobile”, vēl joprojām uzskatāma par komersantu ar BIT, nav nepieciešams grozīt vai atcelt ar Lēmumu Nr.224 noteiktās caurredzamības saistības un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

1. Caurredzamības saistības

Regulators SIA „XOmobile” ar Lēmumu Nr.224 noteica pienākumu publiskot un iesniegt Regulatoram starpsavienojumu tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.

SIA „XOmobile” jāpublicē un jāiesniedz Regulatoram informācija par šādiem starpsavienojumu pakalpojumu tarifiem:

- balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai komersanta tīklā;
- par balss savienojuma minūtes pabeigšanu.

Saistības ierobežo SIA „XOmobile” iespējas ļaunprātīgi izmantot BIT un samazina ekonomiskās barjeras ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Ieteikumā 2014 minētajā Savienojumu pabeigšanas tirgū. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar BIT ir šī šķēršļa likvidācija.

13 Secinājumi

Nemot vērā, ka:

- Situācija savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos tīklos tirgū pēdējos gados ir mainījies nedaudz;
- Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst visiem trīs kritēriju testa kritērijiem;
- SIA „Tele2” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos 2021.gadā ir [redacted] (2019.gadā [redacted]%, 2020.gadā [redacted]% un 2021.gadā [redacted] %);
- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2015.gada mainījās [redacted] (2019.gadā [redacted]%, 2020.gadā [redacted]% un 2021.gadā [redacted] %);
- SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos 2021.gadā ir [redacted] par [redacted] % salīdzinājumā ar 2012.gadu;

- SIA „Tele2” tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir svārstījies [redacted] un ir [redacted] (2012.gadā [redacted]%, 2013.gadā [redacted]%, 2014.gadā [redacted]%, 2015.gadā [redacted]%, 2016.gadā [redacted]%, 2017.gadā [redacted]%, 2018.gadā [redacted]%, 2019.gadā [redacted]%, 2020.gadā [redacted] un 2021.gadā [redacted] %);
- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir nedaudz [redacted] (2012.gadā [redacted]%, 2013.gadā [redacted]%, 2014.gadā [redacted]%, 2015.gadā [redacted]%, 2016.gadā [redacted]%, 2017.gadā [redacted]%, 2018.gadā [redacted]%, 2019.gadā [redacted]%, 2020.gadā [redacted] un 2021.gadā [redacted] %);
- SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir [redacted] par [redacted] % (2012.gadā [redacted]%, 2013.gadā [redacted]%, 2014.gadā [redacted]%, 2015.gadā [redacted]%, 2016.gadā [redacted]%, 2017.gadā [redacted]%, 2018.gadā [redacted]%, 2019.gadā [redacted]%, 2020.gadā [redacted] un 2021.gadā [redacted] %);
- Saskaņā ar Regulatora metodoloģiju par komersantu ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū tiek noteikts katrs komersants, kurš ir guvis ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā sniegšanas vai kuram ir vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem, kā rezultātā nav neviena komersanta, kas būtu uzsācis nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Savienojumu pabeigšanas tirgū kopš iepriekšējās tirgus analīzes kārtas;
- Savienojumu pabeigšanas tirgū ir pieci komersanti, kas iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteikti par komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem;
- Nav neviena komersanta, kas kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas vairs nenodrošina savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos (nav guvuši ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilā elektronisko sakaru tīklā un tiem ir anulētas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem vai tie ir izbeiguši starpsavienojuma līgumu).

Regulators secina, ka:

- Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst visiem trīs kritēriju testa kritērijiem. Attiecīgi Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence;
- Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos ir individuāla tīkla tirgus. Komersantiem, kas darbojas šajā tirgū ir 100% tirgus daļa attiecīgajā tirgū;

- piekļuves tirgus trūkums joprojām ir būtisks šķērslis ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū;
- nepastāvot esošai regulēšanai, SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” būtu iespēja izmantot savu dominējošo stāvokli, lai:
 - īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem;
 - kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.
- ir nepieciešams, ka SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „BITE Latvija” nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus komersantiem, kas pieprasa starpsavienojumu pakalpojumus;
- ir nepieciešams turpināt regulēt SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas papildpakalpojumam, t.i., savienojuma no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam;
- ir nepieciešams ierobežot SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „BITE Latvija” iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības;
- ir nepieciešams ierobežot citu komersantu ar BIT iespējas izmantot savu dominējošo stāvokli, lai kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū;
- ir nepieciešams nodrošināt, ka netiek izkropļota vai ierobežota konkurence Savienojumu pabeigšanas tirgū, t.i., ir nepieciešams, lai tiktu novērsti stimuli atteikties nodrošināt piekļuvi;
- ņemot vērā komersantu īpatsvaru, nav nepieciešams uzlikt citiem komersantiem ar BIT citas saistības, jo tas būtu pārāk liels un nesamērīgs slogs.

Ievērojot iepriekš minēto Regulators secina, ka:

- nav jāgroza vai jāatceļ SIA „Tele2”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- nav jāgroza vai jāatceļ SIA „XOmobile” noteiktās saistības, pienākumus, vai noteikt jaunas saistības, pienākumus.

14 Nacionālā konsultācija

Regulators 2021.gada 26.augustā izsludināja publisko konsultāciju par Ziņojumu par tirgus analīzi un noteica komentāru iesniegšanas termiņu līdz 2021.gada 1.oktobrim⁹. Nacionālās konsultācijas laikā Regulators saņēma „Latvijas Mobilais Telefons” SIA vēstuli¹⁰, kurā „Latvijas Mobilais Telefons” SIA

⁹https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/editor/ESPD/Faili/Dokumenti/KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr2_26082021.pdf

¹⁰https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/2021-10/LMT_KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr1_Nr2_2021.pdf

iebilst pret tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības saistīto pienākumu kopumu piemērošanu pārējiem ar balss savienojuma pabeigšanu saistītiem starpsavienojuma pakalpojumiem, piemēram, starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, abonēšanas pakalpojumiem u.c. Komersants norāda, ka Delegētās regulas (ES) 2021/654 Preambulas 6.punktā noteikts, ka balss savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniedzējs nedrīkst iekasēt nekādas citas maksas, izņemot konkrētos tarifus, kas noteikti šajā regulā attiecībā uz pilnu zvana savienojuma pabeigšanas pakalpojumu, ko tas sniedz lietotājam viņa tīklā. Regulators papildināja Ziņojumu par tirgus analīzi ar sarakstu, kurā tika norādīti pakalpojumi, kas tiek iekļauti savienojumu pabeigšanas tarifā, kā arī norādīja papildpakalpojumu, kurš netiek iekļauts savienojumu pabeigšanas tarifā un uz kuru attiecas tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības saistīto pienākumu kopums.

Kopš 2021.gada 1.oktobra, kad tika noslēgta nacionālā konsultācija, komersanti komersanta informācijas ievades un apstrādes sistēmā (IIAS) ir iesnieguši normatīvajos aktos noteikto informāciju par 2021.gadu, un Ziņojumā par tirgus analīzi ir atjaunota informācija par situāciju tirgū, kā arī iekļauti tirgus dati par 2021.gadu.

Šī precizētā ziņojuma publiskojamā versija un paziņojums, kurā Regulators lūdz tirgus dalībniekus komentārus un priekšlikumus par publicēto ziņojumu iesūtīt Regulatoram rakstiski līdz 2022.gada 13.maijam, tika publicēts Regulatora tīmekļvietnē¹¹.

Atkārtotās nacionālās konsultācijas laikā Regulatorā tika saņemta „Latvijas Mobilais Telefons” SIA vēstule¹² (priekšlikumu un komentāru apkopojumu skatīt pielikumā).

15 Konkurences padomes viedoklis

2021.gada 27.augustā Regulators nosūtīja ziņojumu par tirgus analīzi Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. 2021.gada 23.septembrī Regulators saņēma Konkurences padomes 2021.gada 23.septembra vēstuli Nr. 1.7-4/1302¹³, kurā Konkurences padome norādīja, ka tā piekrīt Regulatora norādītajām tirgus definīcijām, tirgus analīzes rezultātiem, kā arī elektronisko sakaru komersantiem piemērotajām saistībām.

2022.gada 8.aprīlī Regulators nosūtīja precizēto ziņojumu par tirgus analīzi Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. 2022.gada 10.maijā Regulators saņēma Konkurences padomes 2022.gada 10.maija vēstuli Nr.1.7-1/428¹⁴, kurā Konkurences padome norādīja, ka tā piekrīt Regulatora norādītajām tirgus definīcijām, tirgus analīzes rezultātiem, kā arī elektronisko sakaru komersantiem piemērotajām saistībām (komentāru un priekšlikumu apkopojumu skatīt pielikumā).

¹¹https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/editor/ESPD/Faili/Tirgus_zinojumi/Precizets_KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr_2_07042022.pdf

¹²https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/2022-05/LMT_Precizets_KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr2_2022.pdf

¹³https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/2021-10/Konkurences_padome_KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr1_Nr2_2021.pdf

¹⁴https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/2022-05/Konkurences_padome_Precizets_KD_ES_Zinojums_Tirgus_Nr1_Nr2_2022_0.pdf

16 Eiropas Savienības mēroga konsultācija

Regulators 2022.gada 27.maijā paziņoja un nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREC saskaņošanai plānoto pasākumu kopumu. EK šo paziņojumu reģistrēja 2022.gada 27.maijā ar lietas numuru LV/2022/2379.

Regulators 2022.gada 27.jūnijā saņēma EK 2022.gada 27.jūnija vēstuli Nr.C(2022) 4590 final „Lieta LV/2022/2379. Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilo sakaru tīklos Latvijā” (turpmāk – Vēstule C(2022) 4590). EK ir izskatījusi Regulatora paziņojumu un sniegto papildu informāciju, un tai ir šādas piezīmes:

„Trīs kritēriju tests”

„Tā kā ir pieņemta deleģētā regula, kura nosaka mobilā savienojuma pabeigšanas tarifus, 2020. gadā balss savienojumu pabeigšanas tirgus no regulēšanai ieteikto tirgu saraksta tika svītrots. Tāpēc, lai valsts regulatīvā iestāde varētu piemērot regulatīvus korektīvus līdzekļus, tai ir jāpierāda, ka konkrētais tirgus joprojām iztur trīs kritēriju testu. SPRK savā pasākuma projektā ir konstatējusi, ka Latvijas gadījumā tests ir izturēts. Tomēr, ņemot vērā ES līmeni ieviesto cenu kontroli jeb eirotarifus, Komisija visnotaļ mudina SPRK pastiprināt savu argumentāciju, kāpēc šis tirgus joprojām ir jāregulē, jo īpaši attiecībā uz otro kritēriju, kas attiecas uz to, ka tirgus nav tendēts uz konkurenci.

Kā minēts Komisijas 2020. gada Ieteikumam par relevantajiem tirgiem pievienotā dienestu darba dokumenta 4.2.3. punktā, pēc deleģētās regulas spēkā stāšanās vairs nepastāv pārmērīgu cenu risks, kas ir visnopietnākā konkurences problēma, kura konstatēta savienojuma pabeigšanas tirgū. Komisija atzīst, ka paziņojuma daļā, kurā noteikti regulatīvie korektīvie līdzekļi, ko piemēro operatoriem ar būtisku ietekmi tirgū, SPRK to ir ņēmusi vērā. Tomēr Komisija arī uzskata, ka SPRK novērtējumā par triju kritēriju izpildi būtu precīzāk jānosaka, cik liela ir iespējamība, ka šajā tirgū varētu būt vērojama cita, ar cenām nesaistīta konkurenci slāpējoša rīcība. Kā minēts Komisijas dienestu darba dokumentā, te ietilpst risks, ka savienojuma pabeigšanas operatori sistemātiski atsaka piekļuvi vai starpsavienojumu vai izvirza diskriminējošus un nepārredzamus nosacījumus, arī ņemot vērā apdraudējumu, ko rada jauns regulējums un ex post konkurences tiesību aktu izpildes panākšana.

Komisija uzskata, ka paziņotā pasākuma projektā veiktā analīze, kuras kopsavilkums sniegts šīs vēstules 2.3.2. punktā, šajā jautājumā būtu krietni jāpastiprina, jo īpaši galīgajā pasākumā iekļaujot apsvērumus, kas iesniegti atbildē uz Komisijas jautājumiem. Turklāt Komisija mudina SPRK cieši uzraudzīt savienojuma pabeigšanas tirgus un pirms pašreizējā tirgus pārskatīšanas cikla beigām apsvērt pašreizējā konstatējuma atkārtotu novērtējumu atkarībā no tirgus attīstības tendencēm.”

„Ierosinātie korektīvie līdzekļi”

„Rūpīgi apsvērusi atbildes uz informācijas pieprasījumu un SPRK sniegto papildinformāciju par starpsavienojumu nodrošināšanas papildpakalpojuma turpmāku regulēšanu, Komisija aicina SPRK izvērtēt, kāpēc šāds regulējums vispār ir vajadzīgs. Komisija pieņem zināšanai, ka Latvijā šis pakalpojums joprojām tiek regulēts iepriekš novēroto konkurences problēmu dēļ un ka SPRK ir bažas, ka regulējuma atcelšanas gadījumā operatori atkal centīsies slāpēt konkurenci.

Ideālā gadījumā SPRK būtu vajadzējis veikt triju kritēriju testu divu starpsavienojuma portu savienošanas tirgum Latvijā, proti, pievērsties atsevišķajam starpsavienojumu tirgum, nevis definēt šo pakalpojumu kā papildu korektīvo līdzekli. Pēc tam, ja tiktu apmierināti visi trīs kritēriji, SPRK būtu sīkāk jāanalizē, vai šajā konkrētajā tirgū joprojām pastāv konkurences problēmas, proti, jāanalizē visas izmaiņas, kas novērotas attiecībā uz ietekmi tirgū, tehnoloģiskajām inovācijām un iespējamām alternatīvām, kas pieejamas šim pakalpojumam. Šajā gadījumā un ņemot vērā specifisko tirgus situāciju un SPRK argumentus, ko tā izklāstījusi paziņotajā pasākuma projektā, Komisija kopumā neiebilst pret SPRK priekšlikumu par šādu pakalpojumu regulāciju kā papildu korektīvo līdzekli. Tomēr Komisija mudina SPRK nākamajā šā tirgus pārskatīšanā apsvērt pieeju definēt atsevišķu tirgu divu starpsavienojumu portu savienošanai un pēc tam veikt triju kritēriju testu.

Tehnoloģijām attīstoties, šo starpsavienojumu izmaksas ievērojami samazinās. Uz to norāda arī SPRK, proti, ka Latvijā, pieaugot IP starpsavienojumiem starp operatoriem, izmaksas par pakalpojumu samazinās. Komisija pieņem zināšanai, ka saskaņā ar SPRK sniegto informāciju tradicionālās starpsavienojumu līnijas joprojām ir svarīgas un ne vienmēr ir iespējama modernizācija uz IP starpsavienojumu. Šajā sakarā Komisija prasa SPRK nodrošināt, ka tās regulatīvā pieeja operatoriem dod pareizos stimulus pēc iespējas modernizēt savus tīklus. To darot, SPRK nākamajā tirgus pārskatā būtu jācenšas panākt šādu papildpakalpojumu iespējamu deregulāciju, kas būs atkarīga no tehnoloģiju un tirgus attīstības.

Lai gan orientēšanās uz izmaksām nodrošina, ka operators ar būtisku ietekmi tirgū tikai atgūst savas izmaksas, tā var nedot tirgus dalībniekiem pietiekamu stimulu tīklu modernizēt līdz tādām līmenim, kurā šādas izmaksas vispār nav vajadzīgas. Komisija piekrīt, ka ierosinātais korektīvais līdzeklis aizsargā šo līniju pircēju no pārmērīgām cenām, tomēr tā aicina SPRK vēlreiz apsvērt, vai šā pienākuma atcelšanas rezultātā Latvijā netiktu izveidotas izmaksefektīvākas, uz IP balstītas starpsavienojumu līnijas.

Tāpat Komisija aicina SPRK apsvērt, vai atsevišķas uzskaites pienākums joprojām ir samērīgs ar situāciju, ko tā iecerējusi koriģēt. Tā kā pasākuma projektā iekļauts izmaksu pienākums tikai attiecībā uz starpsavienojumiem, jebkāda iespējama šķērssubsidēšana izrietētu no pārmērīgas maksas iekasēšanas par šādiem savienojumiem. Komisija ieskatā atsevišķas uzskaites pienākums operatoriem rada ievērojamu slogu, un tāpēc šis pienākums būtu jāpiemēro tikai tad, ja paredzams, ka samērīgu labumu no šā pienākuma gūs tirgus kopumā. Pašreizējā situācijā un pēc deleģētā akta īstenošanas Komisija

aicina SPRK vēlreiz apsvērt, vai šāds pienākums patiešām joprojām ir samērīgs."

Regulators sniedz šādus komentārus par EK Vēstulē C(2022) 4590 izteiktajam piezīmēm:

Trīs kritēriju tests

Pēc tirgus definīcijas un pakalpojumu nodrošināšanas struktūras Savienojumu pabeigšanas tirgus ir monopoltirgus. Komersanta lieluma (īpatsvara) nozīme konkurences situācijas novērtēšanai ir ļoti ierobežota un saistīta ar nepietiekamu kompensējošo pirkjspēju. Tāpēc Regulators, aprakstot otro trīs kritēriju testa kritēriju (tirgus nav tendēts uz konkurenci), uzskatīja, ka ir pietiekami apskatīt tikai nepietiekamas kompensējošas pirkjspējas kritēriju, neapskatot citus kritērijus konkurences apstākļu novērtēšanai, kas raksturo samēru starp komersantiem ar BIT un konkurentiem konkrētajā tirgū. Uzskatāmības dēļ, Regulators apskatīja arī komersantu tirgus daļas pēc ieņēmumiem un noslodzes.

Apskatot tirgus daļas, secināms, ka pastāvošās Savienojumu pabeigšanas tirgus konkurences apstākļos ir izveidojusies oligopolistiska situācija (ieņēmumi 2021.gadā: SIA „Tele2” █%, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA █%, SIA „BITE Latvija” █%; noslodze 2021.gadā: SIA „Tele2” █%, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA █%, SIA „BITE Latvija” █%; abonentu skaits 2021.gadā: SIA „Tele2” █%, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA █%, SIA „BITE Latvija” █%) un komersanti ar BIT var izmantot šo stāvokli, lai neielaiestu tirgū alternatīvos operatorus vai kavētu to ienākšanu. Ņemot vērā, ka katra komersanta savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) Savienojumu pabeigšanas tirgu, alternatīvie operatori nevar bez potenciāliem šķēršļiem izveidot savu tīklu tā, lai nodrošinātu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajā tīklā vai, lai aizvietotu citu komersantu sniegtos savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajā tīklā. Ņemot vērā minēto, Savienojumu pabeigšanas tirgū esošie komersanti var izmantot situāciju, ka katra komersanta savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) Savienojumu pabeigšanas tirgu, un:

- diskriminēt alternatīvos operatorus, atsakot piekļuvi un starpsavienojumu tiem;
- nenodrošināt caurredzamību, tādā veidā liedzot iespēju alternatīvajiem operatoriem iepazīties ar ienākšanas Starpsavienojumu pabeigšanas tirgū un starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanas izmaksām, tādā veidā traucējot alternatīvajiem operatoriem plānot turpmāko attīstību;
- ar nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem Savienojumu pabeigšanas tirgū esošais komersants var kropļot citu komersantu konkurētspēju, kā arī negatīvi ietekmēt konkurences apstākļus tirgū.

Ir skaidrs, ka aktīvāka konkurence ir tajos tirgos vai to segmentos, kur ir zemāki šķēršļi ienākšanai un darbības paplašināšanai. Jauniem komersantiem

augošos un nenobriedušos tirgos ienākt un sasniegt izaugsmi un paplašināšanos ir vieglāk. Savukārt nobriedušos un piesātinātos tirgos, kur galalietotāji jau ir piesaistīti noteiktam pakalpojuma sniedzējam, izaugsme un ienākšana tirgū var tikt kavēta, vienlaikus būtu grūtības mudināt galalietotājus mainīt pakalpojuma sniedzēju. Savienojumu pabeigšanas tirgus ir nobriedis tirgus, kurā tirgus daļas ir sadalītas starp trīs lielākajiem komersantiem („Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2”, SIA „BITE Latvija”), kā arī lielākā daļa galalietotāju ir piesaistīta šiem trīs komersantiem. Pie nosacījuma, ja Savienojumu pabeigšanas tirgus netiek regulēts, jaunam komersantam, ienākot Savienojumu pabeigšanas tirgū, ir jāsaskaras ne tikai ar augstām investīcijām infrastruktūras attīstīšanā un galalietotāju pārvilināšanā, bet arī ar Savienojumu pabeigšanas tirgū esošo komersantu mēģinājumiem atturēt jauno komersantu no ienākšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū (iespējamie piemēri sniegti augstāk tekstā). Pie tādas situācijas ir praktiski neiespējami, ka alternatīvie operatori izskatīs iespēju uzsākt pakalpojumu sniegšanu Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Šobrīd, kad Savienojumu pabeigšanas tirgus tiek regulēts, tas ir salīdzinoši aktīvs un pēdējo 10 gadu laikā bez komersantiem, kuriem ir noteikta BIT, ir uzsākuši un apturējuši savu darbību Savienojumu pabeigšanas tirgū dažādi komersanti (SIA „Amber Telecom”, AS „Balticom”, SIA „CSC Telecom”, SIA „ECO Solutions”, SIA „Interneta Pasaule”, SIA „Master Telecom”, SIA „Radio Telecommunication Network”, SIA „Rigatta”, SIA „Sotus”, SIA „Telegrupa Baltijā”, SIA „Tivi”, SIA „ECO Networks”, SIA „Nord Connect”). SIA „Camel Mobile” (šobrīd SIA „XOmobile”) ienāca Savienojumu pabeigšanas tirgū 2012.gadā un joprojām nodrošina pakalpojumus Savienojumu pabeigšanas tirgū. Secināms, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus regulēšana ir nākusi par labu tirgum kopumā un devusi iespēju alternatīvajiem operatoriem ienākt Savienojumu pabeigšanas tirgū un nodrošināt savienojumu pabeigšanas mobilajā tīklā pakalpojumus.

Turklāt, Regulators norāda, ka Savienojumu pabeigšanas tirgus tiek pastāvīgi uzraudzīts un, ja tiek konstatētas kādas būtiskas izmaiņas tirgū, uz tām tiek nekavējoties reaģēts.

Ierosinātie korektīvie līdzekļi

Regulators ir ņēmis vērā to, ka ir stājusies spēkā Delegētā regula (ES) 2021/654. To pamato Regulatora 2021.gada 17.jūnija lēmums Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu”, ar kuru no 2021.gada 1.jūlija tika atcelta tarifu regulēšanas saistība daļā par balss savienojuma pabeigšanas tarifiem. Izmaksas, kuras ir iekļautas Delegētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā mobilajā savienojumu pabeigšanas tarifā, ir uzskaitītas 12.2.4.sadaļā „Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības”.

Tomēr Regulators saglabā nostāju, ka nepieciešams turpināt piemērot tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības starpsavienojuma līnijas ierīkošanai, pieslēgšanai un abonēšanai, t.i., savienojumam no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma

punktam. Šis pakalpojums nav iekļauts Deleģētās regulas (ES) 2021/654 noteiktajā savienojuma pabeigšanas tarifā, bet ir kritiski svarīgs starpsavienojuma pakalpojuma nodrošināšanā, ja ir tāda nepieciešamība. Regulators norāda, ka tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības starpsavienojuma līnijas ierīkošanai, pieslēgšanai un abonēšanai ir noteikta tikai lielākajiem komersantiem, kuriem pieder lielākās tirgus daļas Savienojumu pabeigšanas tirgū, t.i., „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”. Bez tam, Regulators norāda, ka starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas pakalpojumi vienmēr tika iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgus iepriekšējās analīzes kārtās, un tiem tika piemērota tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība.

Iemesls tam, ka starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas pakalpojums netika iekļauts EK Ieteikumā 2014 iekļautajā Tirgū Nr.4: vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuve fiksētā vietā un EK Ieteikuma 2020 Tirgū Nr.2: vairumtirdzniecībai atvēlētā jauda, kas tika deregulēts 2019.gadā, ir sekojošs. Minētā tirgus regulēšanas mērķis bija veicināt nomāto līniju konkurenci mazumtirdzniecībā. Regulēšana ietvēra tikai nomāto līniju gala posmu regulēšanu vairumtirdzniecībā, lai citi komersanti, kas izmanto šo pakalpojumu, varētu sniegt nomātās līnijas mazumtirdzniecībā. Citi vairumtirdzniecības nomāto līniju veidi netika regulēti, t.i., citu fiksēto operatoru pamattīkla vajadzībām, citu mobilo operatoru vajadzībām (līniju noma līdz bāzes stacijām) un starpsavienojumu līnijās.

Regulators norāda, ka izmaksas par starpsavienojuma līnijas ierīkošanu, pieslēgšanu un abonēšanu no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam, var būtiski atšķirties atkarībā no tehnoloģiju veida (virtuālais vai fizisks), starpsavienojuma punktu attāluma un atrašanās vietas. Piemēram, pamatpiedāvājumos, kur mobilo elektronisko sakaru tīkla operatori, piedāvā ierīkot fizisku vai virtuālo starpsavienojumu, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA piedāvā divas starpsavienojuma vietas (Vairoga ielā 22, Rīgā, un Ropažu ielā 6, Rīgā) ar iespēju vienoties par citu tīklu starpsavienojuma vietu, SIA „Tele2” nav noteikta konkrēta starpsavienojuma vieta un SIA „BITE Latvija” piedāvā vienu starpsavienojuma vietu (Zaķusalas krastmalā 1, 120m, Rīgā) ar iespēju vienoties par citu tīklu starpsavienojuma vietu.

Regulatora praksē ir bijuši gadījumi, kad komersanti piemēro augstus tarifus starpsavienojuma līnijas ierīkošanai, pieslēgšanai un abonēšanai, kā rezultātā alternatīviem operatoriem liedzot tiešu starpsavienojumu un veicinot tranzīta savienojumu veidošanu. Ņemot vērā, ka Latvijā tranzīta pakalpojumi netiek regulēti, Regulators veicina tiešu starpsavienojumu veidošanu, lai izvairītos no iespējamiem draudiem, kas var rasties, izmantojot tranzīta pakalpojumus par neregulētiem tarifiem, tādejādi aizsargājot visus tirgus dalībniekus, gan komersantus, gan galalietotājus. Ņemot vērā, ka Deleģētās regulas (ES) 2021/654 noteiktajā savienojuma pabeigšanas tarifā nav iekļautas izmaksas, kas rodas no starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas, aizsargāt tirgus dalībniekus ir iespējams, nosakot komersantiem

saistības, ieskaitot tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības starpsavienojuma līnijas ierīkošanai, pieslēgšanai un abonēšanai.

Regulators nenosaka konkrētus tarifus starpsavienojuma līnijas ierīkošanai, pieslēgšanai un abonēšanai. Saskaņā ar tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas pienākumu, šiem tarifiem ir jābūt pamatotiem un tuvinātiem izmaksām. Tādā veidā tirgus netiek kropļots un komersanti, kuriem ir piemērota tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība, necieš zaudējumus. Bez tam, Regulators patvaļīgi neiejaucās tirgus dalībnieku vienošanās par starpsavienojuma veidošanu, t.i., nenosaka, kurš ierīko starpsavienojuma līniju un par kādām cenām (ar nosacījumu, ka tām ir jābūt tuvinātām izmaksām). Gadījumā, ja komersantiem ir grūtības vienoties par starpsavienojuma izveidi, tie var vērsties pie Regulatora.

Nemot vērā EK izklāstītos ieteikumus Vēstulē C(2022) 4590, Regulators apņemas nākamajā Savienojumu pabeigšanas tirgus pārskatīšanas kārtā izvērtēt starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas pakalpojuma deregulēšanu vai atsevišķa tirgus, divu starpsavienojuma portu savienošanai, definēšanas iespēju un trīs kritēriju testa veikšanu.

Kopš IP savienojumu attīstības, komersanti arvien biežāk ievieš virtuālos starpsavienojumus. Tomēr, joprojām ir situācijas, kad virtuālie savienojumi nav praktiski iespējami vai dotajā brīdī ir grūti īstenojami. Tāpēc joprojām tiek izmantoti fiziski savienojumi no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam. Regulators uzskata, ka, kamēr tiek izmantoti fiziski savienojumi no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam, ir ļoti svarīgi arī turpmāk no komersantiem saņemt konkrētu informāciju par starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas izmaksām. Pamatojoties uz minēto, Regulators šajā tirgus analīzes kārtā ir iekļāvis starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas pakalpojumus, uz kuriem joprojām attiecas tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība.

Orientēšanās uz izmaksām ir nozīmīga tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības sastāvdaļa, un ir svarīgs pienākums komersantiem starpsavienojuma līnijas starp diviem portiem izbūvei. Regulators apšaubā, ka nepiemērojot pienākumu orientēties uz izmaksām, mudinās komersantus būvēt izmaksefektīvākas, uz IP balstītas jeb virtuālās starpsavienojumu līnijas. Tieši pretēji, pienākums orientēties uz izmaksām mudina komersantus veidot IP savienojumus, jo vairumā gadījumos fiziska savienojuma izveidošanas izmaksas būs lielākas kā IP savienojuma izveidošanas izmaksas. Turklāt, apkalpošanas un uzturēšanas izmaksas fiziskajiem savienojumiem, pārsvarā gadījumos, būs lielākas nekā IP savienojumiem.

Savukārt, nepiemērojot pienākumu orientēties uz izmaksām, pastāv iespēja, ka komersanti piedāvās slēgt tikai fiziskos starpsavienojumus par augstām cenām, tādējādi gūstot labumu, kas palēninātu tīklu modernizāciju. Tāpēc maz ticams, ka atceļot orientēšanās uz izmaksām pienākumu, komersanti tiks stimulēti slēgt IP jeb virtuālos savienojumus.

Atsevišķas uzskaites pienākums ir ne mazāk būtiska tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības sastāvdaļa. Atsevišķas uzskaites pienākums ir nepieciešams, lai būtu iespēja ieviest tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību, savukārt domstarpību gadījumā, Regulators spētu izšķirt strīdus starp komersantiem. Kā tika minēts iepriekš, šī saistība tiek piemērota tikai lielākajiem komersantiem („Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”), kuriem ir pietiekami resursu, lai veiktu atsevišķu uzskaiti, atšķirībā no alternatīvajiem operatoriem, kuriem nav ne iespēju, ne resursu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators uzskata, ka arī šajā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes kārtā ir nepieciešams iekļaut starpsavienojuma līnijas ierīkošanas, pieslēgšanas un abonēšanas pakalpojumus, un bez pārējām spēkā esošām saistībām, paturēt spēkā arī tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību, ar iekļautiem orientēšanās uz izmaksām un atsevišķas uzskaites pienākumiem.

Eiropas Savienības dalībvalstu regulatori un BEREC savu viedokli par Savienojumu pabeigšanas tirgus paziņojumu nesniedza.

Padomes priekšsēdētāja

A.Ozola

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas
2022.gada 28.jūlija ziņojumam par tirgus analīzi

Izskatīts Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas
2022.gada 28.jūlija padomes sēdē
(prot. Nr.29.,1.p.)

Priekšlikumu un komentāru apkopojums par konsultāciju dokumentu par ziņojumu par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzi

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā, vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
I. Jautājumi, par kuriem vienošanās ir panākta				
1.	Ziņojuma par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzes 12.2.4. sadaļa, 12.3.2. sadaļas 4.punkts, 12.3.3. sadaļa, 12.3.4. sadaļa un secinājumu sadaļa	<p>„Latvijas Mobilais Telefons” SIA norāda, ka:</p> <p><i>„Regulators 12.2.4. sadaļā nepiemin būtisku tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības regulējumu. Šis regulējums iekļauts Deleģētās regulas (ES) 2021/654 Preambulas 6.punktā, kurā noteikts, ka balss savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniedzējs nedrīkst iekasēt nekādas citas maksas, izņemot konkrētos tarifus, kas noteikti šajā regulā attiecībā uz pilnu zvana savienojuma pabeigšanas pakalpojumu, ko tas sniedz lietotājam viņa tīklā.”</i></p> <p>„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ieilst pret:</p>	<p>Ņemts vērā.</p> <p>Regulators papildināja Ziņojumu par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzi ar sarakstu, kurā tika norādīti pakalpojumi, kas tiek iekļauti savienojumu pabeigšanas tarifā, kā arī norādīja papildpakalpojumu, kurš netiek iekļauts savienojumu pabeigšanas tarifā un uz kuru attiecas tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības saistīto pienākumu kopums.</p>	<p>Deleģētajā regulā (ES) 2021/654 noteiktajā savienojumu pabeigšanas tarifā ir iekļautas jebkuras izmaksas, kas saistītas ar izsaukuma maršrutēšanu operatora elektronisko sakaru tīklā no starpsavienojuma punkta (fiziska vai loģiska) līdz galalietotāja tīkla pieslēguma punktam, tai skaitā:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. starpsavienojuma projekta izstrādes, līguma noslēgšanas un grozījumu veikšanas izmaksas; 2. starpsavienojuma punkta un plūsmas termināla/porta ierīkošana, pieslēgšana un abonēšana, tai skaitā konfigurācija; 3. starpsavienojuma punkta un plūsmas termināla/porta uzturēšana, tai skaitā

		<p>„12.2.4. sadaļas „Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības” saturu attiecībā uz „pārējiem ar balss savienojuma pabeigšanu starpsavienojumu pakalpojumiem”.</p> <p>„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ierosina:</p> <p>„papildināt 12.2.4. sadaļu ar Deleģētās regulas (ES) 2021/654 Preambulas 6. punktam atbilstošu noteikumu un norādīt, ka ar balss savienojuma pabeigšanu saistītie starpsavienojuma pakalpojumi ietilpst Deleģētās regulas (ES) 2021/654 Preambulas 6.punktā noteiktajās izmaksās, par kurām balss savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniedzējs nedrīkst iekasēt nekādas citas papildu maksas.”</p> <p>„attiecīgi ir precizējami mobilā tīkla tirgus analīzes 12.3.2. sadaļas 4.punkts, 12.3.3., 12.3.4. sadaļas un attiecīgi papildināma 13.sadaļa ar atbilstošu secinājumu ..”</p>		<p>aparātūras, tīkla elementu un programmatūras uzturēšana;</p> <p>4. numerācijas resursu un izsaukumu apkalpošana, tai skaitā tarificēšana, noslodzes uzraudzība, media servera uzturēšana, sesijas kontroles nodrošināšana, standarta kvalitātes prasībām nepieciešamā audio kodeka nodrošināšana u.tml. pakalpojumi, kas nepieciešami numerācijas resursu un izsaukumu apkalpošanai;</p> <p>5. numerācijas diapazonu atvēršana;</p> <p>6. testi;</p> <p>7. starpsavienojuma punkta publiskas IP adreses pieejamības nodrošināšana Internet tīklā interneta protokolu starpsavienojuma gadījumā.</p> <p>Papildpakalpojums, kas nav iekļauts savienojuma pabeigšanas tarifā, bet ir nepieciešams starpsavienojuma nodrošināšanā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • starpsavienojuma līnijas ierīkošana, pieslēgšana un abonēšana, t.i., savienojums no viena komersanta starpsavienojuma punkta līdz otra komersanta starpsavienojuma punktam.
<p>II. Jautājumi, par kuriem vienošanās nav panākta</p>				
<p>1.</p>	<p>Ziņojuma par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzes 2.1.1 sadaļa,</p>	<p>„Latvijas Mobilais Telefons” SIA norāda, ka:</p> <p>„Konsultāciju dokumentā nav sprotams un skaidri noteikts LMT uzlikto saistību un pienākumu apjoms. Protī, Konsultāciju dokumenta sadaļas par savienojumu pabeigšanas tirgus pirmās kārtas analīzi un rezultātiem 2.1.1.punktā norādītas LMT pirmajā</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Ar Regulatora 2021.gada 17.jūnija lēmumu Nr.70 „Par balss savienojuma pabeigšanas publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifa augšējās robežas atcelšanu” no 2021.gada 1.jūlija tika atcelts Regulatora 2006.gada 13.oktobra lēmuma Nr.257 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību</p>	<p>Ziņojuma par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzes 2.1.1 sadaļas un 12.3.2. sadaļas redakcija bez izmaiņām.</p>

12.3.2. sadaļa un secinājumu sadaļa		<p><i>tirgus analīzes kārtā piemērotās saistības un pienākumi. Tālāk Konsultāciju dokumenta tekstā 12.3.2.punktā (49. lpp.) Regulators norāda, ka, ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus, Regulators neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” ar Lēmumu Nr.257, Lēmumu Nr.258 un Lēmumu Nr.49 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus. Taču tekstā, gluži pretēji, tiek noteiktas un uzskaitītas jaunas saistības un pienākumi attiecīgajiem komersantiem.”</i></p> <p>„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ierosina:</p> <p><i>„atcelt LMT ar Lēmumu Nr.257 noteiktās saistības un to vietā 12.3.2.punktā iekļaut jaunās saistības, kuras ir norādītas Konsultācijas dokumenta secinājumos.”</i></p>	<p>„Latvijas Mobilais Telefons” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” 5., 6. un 7.punkts daļā par balss savienojumu pabeigšanu SIA „Latvijas Mobilais Telefons” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā.</p> <p>Regulatora 2021.gada 17.jūnija lēmums Nr.70 tika pieņemts, balstoties uz EK 2020.gada 18.decembra Deleģēto regulu (ES) 2021/654, ar kuru tika noteikts vienots maksimālais Savienības mēroga mobilā balss savienojuma pabeigšanas tarifs un vienots maksimālais Savienības mēroga fiksētā balss savienojuma pabeigšanas tarifs.</p> <p>Ziņojumā par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū Regulators nav noteicis jaunas saistības vai atcēlis esošās saistības „Latvijas Mobilais Telefons” SIA.</p>	
III. Citi priekšlikumi un komentāri				
1.		<p>Konkurences padome</p> <p>Konkurences padome piekrīt Regulatora norādītajai tirgus definīcijai, tirgus analīzes rezultātiem, kā arī komersantiem piemērojamām saistībām.</p>		Redakcija bez izmaiņām.